

Manglende planting - hva er årsaken?

AT Skog, Allskog, Norges Skogeierforbund, NORSKOG og NIBIO
Desember 2022

Rapport 2022

Tittel:	Manglende planting, - hva er årsaken?		
Forfattere:	Erling Bergsaker, Svein Harald Skjerstad, Aksel Granhus, Simon Thorsdal, Espen Loe og Ingeborg Anker Rasch.		
Utgiver:	NORSKOG		
Referanse:			
Antall sider:	46		
Dato:	Desember 2022		
ISBN 10:	82-92442-35-9	ISBN 13:	978-82-92442-35-7

STIKKORD

Skogbruk
Skogkultur
Bioøkonomi
Foryngelse
Lønnsomhet

Forord

Denne rapporten er sluttrapportering av prosjektet *Manglende planting, - hva er årsaken?* Prosjektet er gjennomført av AT Skog, Allskog, Norges Skogeierforbund, NORSKOG og NIBIO i samarbeid. NORSKOG har dekket oppgaven som prosjektleder, samt gjennomført den tekniske del av gjennomførte spørreundersøkelser. Spørreskjema, analyser og konklusjoner er diskutert og behandlet i fellesskap blant prosjektpartene.

Prosjektet var opprinnelig planlagt for å dekke kystskogbruket på Vestlandet. Vi fikk tidlig i prosjektperioden innspill om å inkludere kystskogbruket videre nordover, til å omfatte kysten helt nord til Troms. Dette har vi etterkommet. Konsekvensen av dette er at prosjektet har blitt utvidet noe i tid, men kostnadsrammen har vært uendret.

Denne rapporten beskriver arbeidet som er gjort i prosjektet, samt analyser og resultat. Spørsmål fra spørreundersøkelsene og intervjuguider er gjengitt som vedlegg.

Arbeidet er finansiert av Utviklingsfondet for skogbruket og Skogbrukets Verdiskapingsfond i tillegg til egeninnsats fra partene.

Oslo, Desember 2022

Innhold

Forord	iii
1. Sammendrag.....	2
2. Utgangspunkt og tilnærming.....	3
3. Prosjektmål og gjennomføring	4
3.1. Nærmere om innholdet i deloppgavene	4
4. Spørreundersøkelsen	6
4.1. Skogeierbesvarelser	6
4.2. Forvaltningsbesvarelser	17
5. Intervju-undersøkelsen	31
5.1. Sammenstilling av utsagn og innspill.....	31
6. Vurderinger og konklusjoner	41
7. Prosjektgruppens oppsummerende vurdering.....	45
8. Vedlegg	47
8.1. Spørreundersøkelse skogeiere – Planting i kyststrøk.....	47
8.2. Spørreundersøkelse forvaltningsansatte – Planting i kyststrøk	53
8.3. Intervjuguide «Manglende planting – hva er årsaken»	58
8.4. Intervjuguide «Manglende planting – hva er årsaken»	60

1. Sammendrag

Det er grundig dokumentert at planteaktiviteten i deler av kystskogbruket er for lav til å være innenfor det vi forventer i et bærekraftig skogbruk. Dette prosjektet har sett på årsaksforhold til hvorfor det er slik, samt hva som kan gjøres for å bedre på denne situasjonen.

Prosjektet har hatt som formål å bidra til økt planting av skog etter hogst i kyststrøkene fra Rogaland til Troms, ved å avklare hvorfor vi så langt ikke har lyktes med å øke foryngelsen av skog etter hogst i fylkene Rogaland, Vestland, Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland og Troms.

Metodene som er benyttet er spørreundersøkelser og dybdeintervjuer. Vi har gjennomført 2 digitale spørreundersøkelser rettet mot henholdsvis skogeiere og skogfunksjonærer på kommune eller distriktsnivå. Alle skogeiere som har levert tømmer til AT Skog, Allskog eller Nortømmer i et av årene 2017 eller 2018 har blitt invitert til å delta i spørreundersøkelsen. Likeledes er alle kommunale skogfunksjonærer samt skogbruksledere og virkeskjøpere fra det aktuelle området i AT Skog, Allskog og Nortømmer invitert med. For å få mer utdypende eller detaljerte vurderinger, samt se på mulige organisatoriske forklaringer, har vi også gjennomført en runde med gruppeintervjuer med et utvalg av kommunale skogfunksjonærer i alle fylkene, samt med distriktsfunksjonærer fra AT Skog, Allskog og Nortømmer i det aktuelle området. Vi har i spørreundersøkelsene fått 343 besvarelser fra skogeiere og 58 svar fra kommunale skogfunksjonærer og skogsbruksledere. I intervjuundersøkelsen har 35 distriktsfunksjonærer fra kommuner og virkeskjøpere/skogsamvirker deltatt.

Undersøkelsen viser at hovedbegrunnelsen for å ikke plante er ønske om omdisponering av skogareal til jordbruksformål, samt regionale problemer med snutebilleskader og hjortebeite. Planer om omdisponering av skogareal til jordbruk er ofte reelle. I slike tilfeller blir dette akseptert av lokal myndighet. Omdisponering til beite erfares også å være bekvemmelighetsargumentasjon, for å unngå foryngelsesplikten. På spørsmål om det er noen skranker mot å øke plantingen, trekkes først og fremst mangel på tid i funksjonærkorpset for grundigere oppfølging fram. Tilgang på arbeidskraft eller planter trekkes ikke fram som noe vesentlig problem for normalår. I tillegg til å følge opp angitte skranker og utfordringer med skader på planter er det følgende tiltak som i størst grad trekkes fram:

- Mer aktiv veiledning og oppfølging fra skogbruksetaten
- Mer aktiv markedsføring og oppfølging fra skogbruksleder/virkeskjøper
- Mer informasjon om fordelene med skogfond

Samarbeidet mellom aktørene rapporteres i hovedsak som godt, likevel foreslås også styrking av samarbeidet mellom kommunene og virkeskjøperne.

I tillegg til tiltakene som er nevnt ovenfor er det i gruppeintervjuene foreslått endring av regelverk, i form av inkludering av moms i kostnadsgrunnlaget for ikke momsregistrerte skogeiere, økt krav til minste plantetall i bærekraftforskriften og økt nedre grense for skogfondavsetning.

Prosjektgruppen har gjort en oppsummerende vurdering med anbefaling av oppfølgingstiltak. Her peker gruppen spesielt på:

- Klarere regler for å følge opp omdisponering til jordbruksformål/beite, som gjør det enklere å begrense fritak for foryngelsesplikt til de områder hvor behov for omdisponering er reelt.
- FoU-innsats for å løse utfordringene med store snutebilleskader på foryngelsen
- Viltforvaltning som bidrar til å redusere beiteskadene fra hjort
- Økt bemanning i kommunene og organisasjonene for veiledning, salg, oppfølging og kontroll av foryngelsesarbeidet.

2. Utgangspunkt og tilnærming

Det er alminnelig akseptert at vi har et betydelig udekket behov for investeringer i skogkultur i Norge. Foryngelseskontrollene for Norge totalt sett viser at vi både kan og bør plante mer. For kyststrøka er dette et utpreget problem i den forstand at det stedvis er mer enn 40 % av arealene hvor det er gjennomført foryngeshogst, og hvor planting eller annen innsats for reetablering av skog ikke er gjennomført. Dette er et problem som har eksistert over en lengre periode, og som har eskalert i takt med at avvirkningen i kyststrøka har økt. I tillegg til at dette er manglende oppfyllelse av lovkrav, er det også i strid med skogbrukets sertifiseringskrav, samt at avvirkning uten etterfølgende planting har en svært dårlig klimaeffekt og har betydelig negative konsekvenser med tanke på framtidig ressurstilgang fra skogen.

Skogen langs kysten fra og med Rogaland til og med Troms har spesielt i den sørlige delen, landets beste naturgitte forhold for høy skogproduksjon. Av klimahensyn burde skogareal og skogproduksjon her snarere økes enn reduseres. Det er manglende planting også i andre deler av landet, og årsakene kan til en viss grad variere. Prosjektet har valgt skogen langs kysten fra og med Rogaland til og med Troms som arbeidsområde fordi det er her foryngelseskontrollene og Landsskogtakseringens data viser at behovet for økt planteinnsats er størst.

Utfordringen er å snu en negativ trend. Problemet er at dette har det vært enighet om i flere år, uten å lykkes. En mulig grunn kan være at en ikke har lyktes med å avklare årsaksforholdet. Det finnes mange teorier og oppfatninger om hvorfor det ikke plantes, men dette er lite dokumentert informasjon. I dette prosjektet vil vi spesielt se på hvorfor det i mange tilfeller ikke plantes etter hogst i kystskogbruket, i denne sammenheng spesifisert til fylkene Rogaland, Vestland, Møre og Romsdal, kystkommunene i Trøndelag, Nordland og Troms. Dette har vi gjort gjennom spørreundersøkelser og intervju mot de involverte parter. Svarene prosjektet gir, vil forhåpentlig gi grunnlag for et mer målrettet arbeid for å sikre økt planting på Vestlandet.

3. Prosjektmål og gjennomføring

Prosjektet har hatt følgende målsetting:

Bidra til økt planting av skog etter hogst i kyststrøkene fra Rogaland til Troms ved å avklare hvorfor vi så langt ikke har lyktes med å øke foryngelsen av skog etter hogst i fylkene Rogaland, Vestland, Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland og Troms.

Prosjektet er gjennomført med følgende deloppgaver:

1. Detaljplanlegging av spørreundersøkelse.
2. Gjennomføring av spørreundersøkelse
3. Analyse av undersøkelsen
4. Oppfølgende intervjuundersøkelse
5. Oppsummerende analyser
6. Rapportering

3.1. Nærmere om innholdet i deloppgavene

Spørreundersøkelse.

Vi har gjennomført 2 nettbaserte spørreundersøkelser, rettet mot:

- Skogeiere i det aktuelle området som var registrert med avvirkning eller tømmer salg gjennom en av de deltakende organisasjoner i årene 2016 eller 2017.
- Skogfunksjonærer i det aktuelle området, definert til skogbrukssjefer eller tilsvarende kommunale skogbruksfunksjonærer og skogbruksledere/virkeskjøpere i en av de deltakende organisasjoner.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført rundt årsskiftet 2021/22.

Årsaken til at skogeiere med leveranse i årene 2016-2017 er valgt, er at de har hatt minst tre fulle sesonger for å etablere foryngelse, som er tilsvarende lovkravet. Når hogst er gjennomført i denne perioden har det derfor vært relevant å spørre om det er etablert foryngelse, samt hvorfor en enten har forynget eller latt være å forynge, samt hvilke årsaker det har vært til det valget som er gjort.

Spørreundersøkelsene er gjennomført som nettbaserte spørreundersøkelser. Invitasjon til skogeiere om å delta er sendt alle skogeiere som har gjennomført hogst i perioden med registrert virkesleveranse til minst en av aktørene AT Skog, Allskog eller Nortømmer.

Utkast til spørreskjema ble først laget av prosjektgruppen. Dette utkastet ble sendt på høring til relevante instanser innenfor offentlig og privat skogforvaltning i det aktuelle geografiske området, som skogsamvirkene, fylkeslandbrukskontorene og Kystskogbruket. Vi fikk mange gode innspill som ble vurdert og bidro til justeringer ved utarbeidelse av den endelige versjonen som ble sendt

målgruppene, både med hensyn til utforming og valg av spørsmål. Spørsmålene i spørreundersøkelsen fremgår av vedleggene 1 og 2.

Det er mottatt 343 besvarelser fra skogeiere og 58 svar fra skogfunksjonærer i offentlig og privat sektor, med følgende geografiske fordeling:

Tab.: 3.1 Geografisk svarfordeling

Fylke	Skogeiere	Forvaltning
Troms og Finnmark	7	4
Nordland	28	13
Trøndelag	40	13
Møre og Romsdal	86	8
Vestland	122	16
Rogaland	60	4

Av besvarelsene fra offentlig og privat forvaltning var det 15 fra skogsamvirker og Nortømmer, 43 fra kommuner og 2 fra «andre».

Analyse av undersøkelsen

Resultatene av spørreundersøkelsen ble sammenstilt og en foreløpig analyse gjennomført. De foreløpige resultatene er formidlet til partene og diskutert i prosjektets arbeidsgruppe.

Problemstillinger som ble avdekket gjennom spørreundersøkelsene har blitt videre bearbeidet for oppfølging i en etterfølgende intervjuundersøkelse.

Oppfølgende intervjuundersøkelse

Intervjuundersøkelsen er gjennomført med basis i en intervjuguide som er utviklet basert på de problemstillinger vi har sett behov for nærmere oppfølging av. Intervjuguidene er vedlagt denne rapporten (Vedleggene 3 og 4).

Intervjuene er gjennomført høsten 2022, og er spesielt rettet mot:

- Offentlig skogbruksetat, kommunalt nivå
- Privat skogforvaltning representert ved skogbruksledere eller virkeskjøpere i skogsamvirker og Nortømmer

Intervjuene er gjennomført som 9 teams-møter, med totalt 35 deltakere fra de ulike regioner.

Oppsummerende analyser

Basert på spørreundersøkelsen og etterfølgende intervjuer er det laget en sammenfattende analyse, som er diskutert i prosjektgruppen.

4. Spørreundersøkelsen

4.1. Skogeierbesvarelser

Skogeierne som svarte på undersøkelsen hadde følgende fordeling på eiendomsstørrelse:

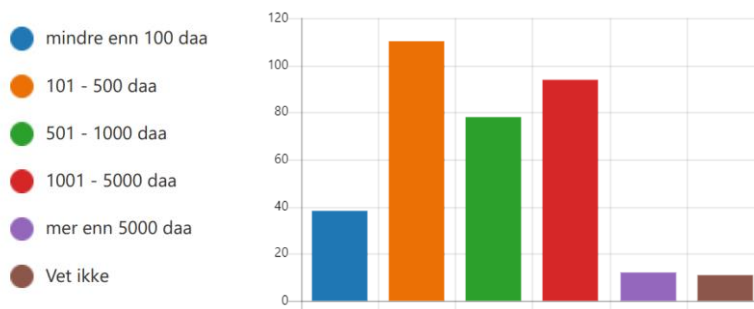

Fig. 4.1 Fordeling av respondentene med hensyn på størrelse på skogeiendom.

Aldersmessig var det aldersgruppen 51 til 70 år som dominerer med 60 % av besvarelsene. 70 % av respondentene har ingen formell utdanning innenfor skog. Alders- og arealmessig oppfattes respondentene å være representative for gruppen.

71 % av respondentene svarer at de har arbeid utenfor eiendommen, hvorav 10 % jobber med jord eller skogbruk utenfor eiendommen.

81 % av respondentene bor på eiendommen og ytterligere 7 % bor i samme kommune som de har skogeiendommen. Besvarelsen er følgelig dominert av lokale skogeiere.

På spørsmål om bonitet for hogstfelt svarer ca 1/3 (34 %) at de ikke vet hvilken bonitet det var. For de hogster hvor skogeier husker boniteten, var bare 4 % på bonitet 11 eller svakere. Den vanligste boniteten var 20. Respondentene har med andre ord i all hovedsak hatt hogster på boniteter hvor det ville være naturlig å plante, om det var hogget gran.

På spørsmål om hvilket treslag en forventer vil gi høyeste produksjon på det avvirkede areal er besvarelsen:

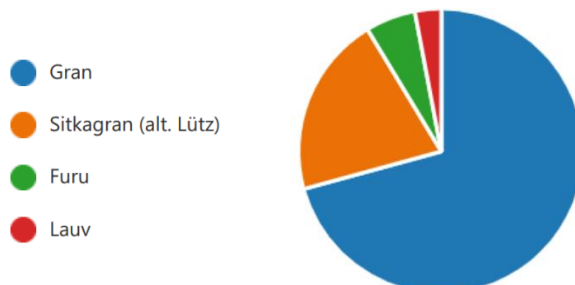

Fig. 4.2 Svarfordeling på spørsmål om hvilket treslag som respondenten tror vil gi den høyeste produksjon på et avvirkede arealet.

Som det fremgår er den dominerende forventning at gran eller sitkagran vil gi gøyest produksjon. Kunnskapen om at gran er treslaget som gir best produksjon er klart til stede. Om det ikke plantes gran etter hogst skyldes det tilsynelatende ikke mangel på kunnskap om granas produksjon.

4.1.1. Hogstform og foryngelse

Av de som har gjennomført hogst i grandominerte arealer svarer 11,5 % at de ikke vet eller husker hvilken hogstform som ble benyttet. Av de som husker hvilken hogstform som ble benyttet svarer 90 % at flatehogst ble benyttet, 10 % svarer lukket hogst. I denne sammenheng må en anta at lukket hogst også kan omfatte tynning. Uansett er det som ventet flatehogst som har vært den helt dominerende hogstform. Dette er for en svært stor del hogst av typisk kulturgran, hvor flatehogst som oftest vil være det naturlige valget av hogstform. Dette er også en hogstform som forutsetter oppfølgende aktivitet i form av planting. Et sentralt spørsmål er da om det ble inngått avtale om planting eller foryngelsestiltak samtidig med inngåelse av hogstavtale. Til dette er det følgende svarfordeling:

Tab.: 4.1 Fordeling av svar på spørsmål om det ble inngått avtale om planting/foryngelsestiltak samtidig med inngåelse av hogstavtale.

Svaralternativ	Antall	%
Nei, jeg/vi fikk ikke tilbud.	126	38
Nei, vi fikk tilbud, men jeg/vi ønsket ikke å inngå avtale	67	20
Ja	115	35
Vet ikke	24	7

Skogsamvirkene og Nortømmer har som angitt praksis at tilbud om foryngelse skal gis ved inngåelse av hogstavtale eller tømmerkontrakt. Sett i den sammenheng er det grunn til å merke seg at hele 38 % (eller 41 % om en ikke inkluderer «vet-ikke-gruppen») sier de ikke fikk tilbud om å plante ved inngåelse av hogstavtale.

På spørsmål om **avvirket felt er plantet etter hogst** svarer 26 % at dette ikke er gjennomført. For øvrig er det ganske lik fordeling på skogeiere som har gjennomført planting selv, og de som har kjøpt denne tjenesten fra AT-Skog, Allskog eller Nortømmer. Her kommer vi noe bedre ut med hensyn til andel som er plantet, enn annen statistikk, eller som foryngelseskontrollene viser. Det er ikke overraskende. Det er naturlig at det er de litt mer bevisste skogeiere som svarer på en undersøkelse av denne typen, og at vi da også får noe lavere andel av skogeiere som ikke har fulgt opp med planting etter hogst. Det er likevel interessant å gå dypere inn i årsakene til at 26 % av hogstfeltene ikke er plantet.

Tallene ovenfor er gjennomsnittstall for hele undersøkelsesområdet. Vi har forsøkt å splitte resultatene på eiendomsstørrelse, jfr. fig.4.3. Det er ikke her noen utpreget forskjell, men de aller minste eiendommene, eiendommer mindre enn 500 da, har tilsynelatende noe svakere oppfølging i form av planting enn de større eiendommene

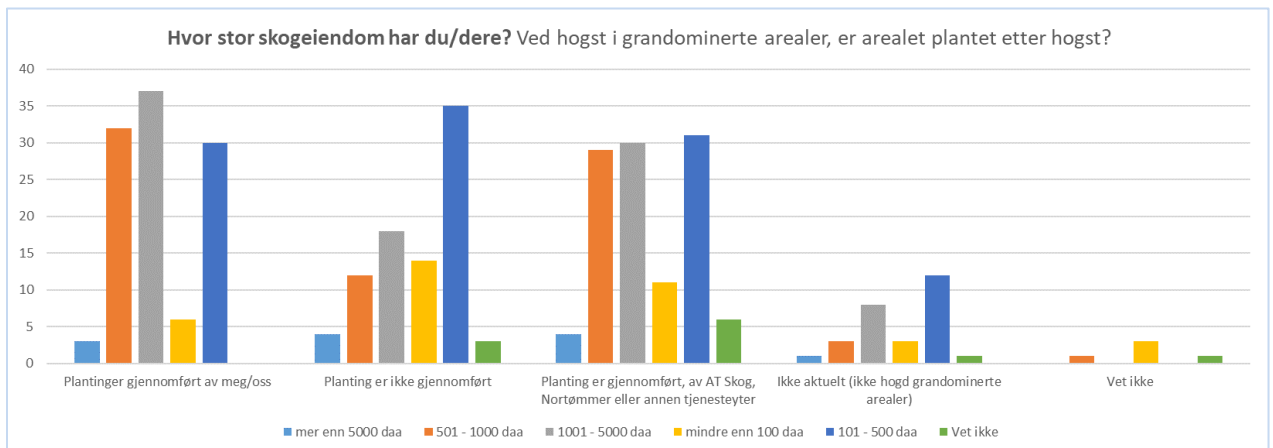

Fig. 4.3. Form for fornyelsesoppfølging fordelt på eiendomsstørrelse

4.1.2. Manglende fornyelse av gran

På spørsmål om hva som er årsaken til at hogst på grandominerte arealer ikke er fulgt opp med planting er det følgende fordeling på svarende:

Svaralternativ	Antall	%
Jeg/Vi har bestilt planter/planting, men det er ennå ikke gjennomført	14	5
Jeg/Vi ønsker ikke å reetablere granskog på avvirket område	62	23
Jeg/Vi har planlagt å plante selv, men har ikke hatt tid	18	7
Ingen har tilbudt meg/oss kjøp av planter eller gjennomføring av planting	10	4
Vet ikke	20	7
Ikke aktuelt alternativ (ikke hogd grandominerte arealer)	41	15
Annen årsak	108	40

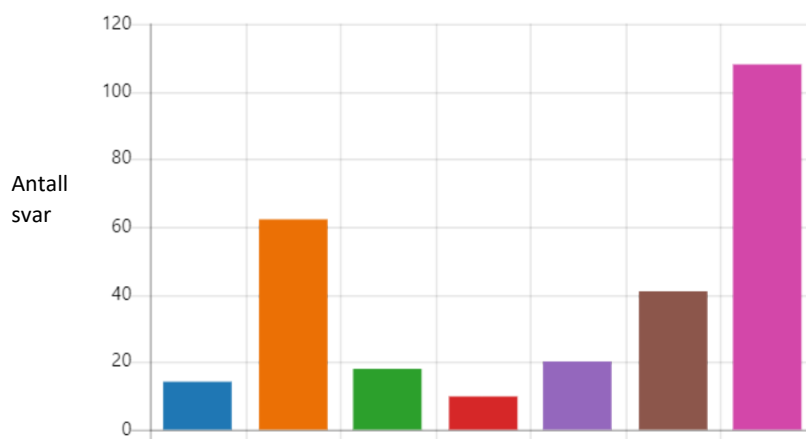

Fig.: 4.4 Svarfordeling for spørsmål om årsak til at hogst på grandominert areal ikke er fulgt opp.

Det er 2 hovedgrupper av svar på dette spørsmålet:

- Jeg/Vi ønsker ikke å reetablere granskog på avvirket område
- Annen årsak,

Den store svarandelen på «annen årsak» er interessant for nærmere oppfølging. Her har respondentene ofte satt inn forklaring, og de svar som dominerer er:

- Vi er ajour med planting.
- Området skal omdisponeres til beite
- Kapasitetsmangel hos utfører (korona).

Korona-relatert forklaring må vi anta er et temporært forhold. Vi sitter da igjen med omdisponering til beite eller jordbruksformål som den dominerende forklaring av mer permanent karakter, i tillegg til at det ikke ønskes reetablering av gran, som er nærmere forklart nedenfor.

Årsaken til at det er en del som svarer at de ajour med planting, er at spørsmålet ikke har vært relevant for dem. I stedet for å hoppe over spørsmålet, som de kunne har gjort, er det svart at de er ajour.

Vi ønsket å få ytterligere klarhet i årsaker til at skogeiere eventuelt ikke ønsket å reetablere granskog, og stilte spørsmålet **Hva er årsaken til at du ikke ønsker å reetablere granskog på det avvirkede området?**

Svaralternativ	Antall	%
Arealet skal brukes til innmarksbeite	39	16
Jeg/Vi planlegger å dyrke opp arealet	11	5
Arealet planlegges omdisponert til utbyggingsformål	6	2
Jeg/Vi ønsker å redusere omfanget av granskog på vår eiendom	26	11
Stort beitetrykk fra hjortevilt gjør det vanskelig å få opp gran	16	7
Jeg/Vi har dårlig erfaring med planting	2	1
Produksjon av gran gir dårlig lønnsomhet	13	5
Jeg/Vi får ikke tak i godt egna planter	1	0
Vet ikke	21	9
Ikke aktuelt	41	17
Annet	75	31

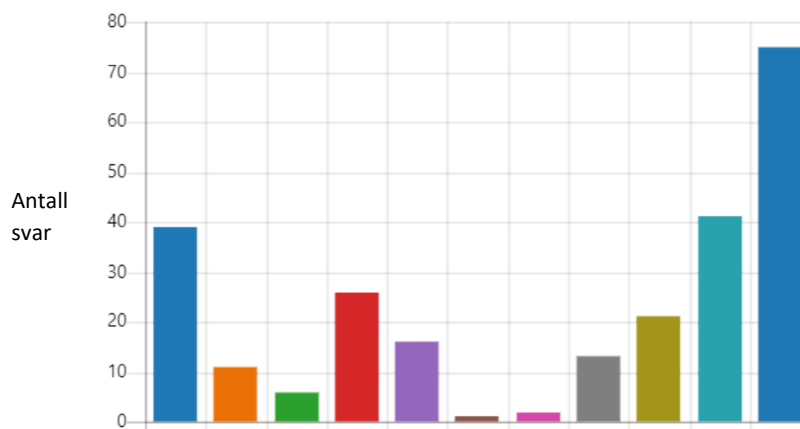

Fig.: 4.5 Årsaker til at en ikke ønsker å reetablere granskog på det avvikede området

Det vi ser i fig. 4.5 er at begrunnelsene som trekkes fram er svært sammensatte. I den grad det er noen årsaker som skiller seg ut så er det ønsker om bruk av arealene til jordbruksformål og at en ønsker å redusere omfanget av granskog på eiendommen. Vi ser også at problemer med stort beitetrykk av hjortevilt trekkes fram.

Kategorien «annet» er også her stor, men den dominerende forklaringen her at de er ajour med planting. For øvrig er det svar som dårlig erfaring med planting på grunn av snutebilleangrep, og ønske om å forynge med sitka- eller lutz-gran, som en ikke har fått gjennomført.

Vi har videre sett på om det er sammenheng med eiendomsstørrelse, jfr. fig. 4.6, Det er ikke store forskjeller, men eiendommene større enn 1000 da, ser ut til å være overrepresentert med forklaring knyttet til omdisponering til beite eller oppdyrking.

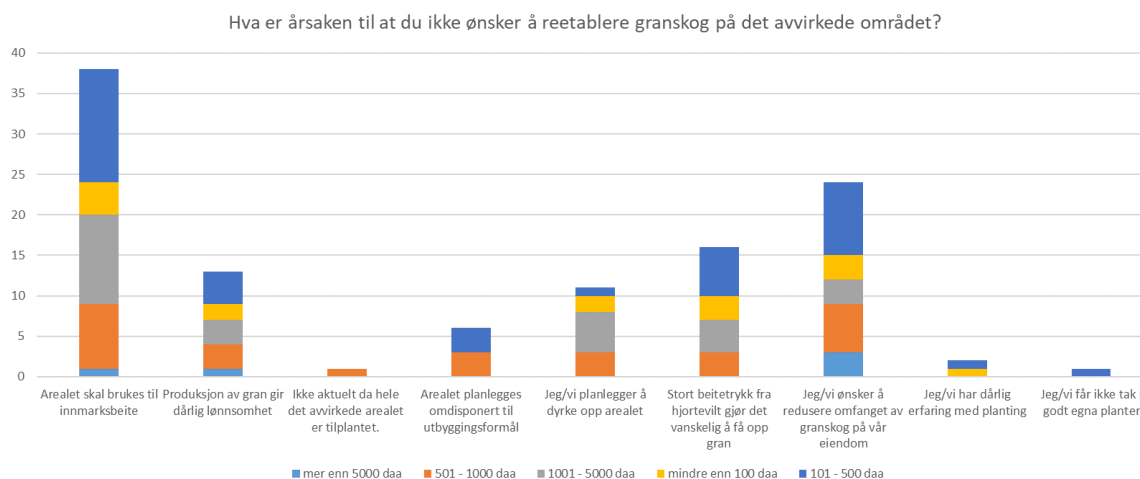

Fig.: 4.6 Begrunnelse for ikke å plante etter granhogst, fordelt med antall svar på grupper for eiendomsstørrelse,

Vi har videre sett på om det er sammenheng mellom skogeiers alder og svarfordeling, jfr. fig.4.7 Her ser vi at begrunnelsen med at det er plan om å dyrke om skogarealet er vanligst i den yngste aldersgruppen, 30 – 50 år.

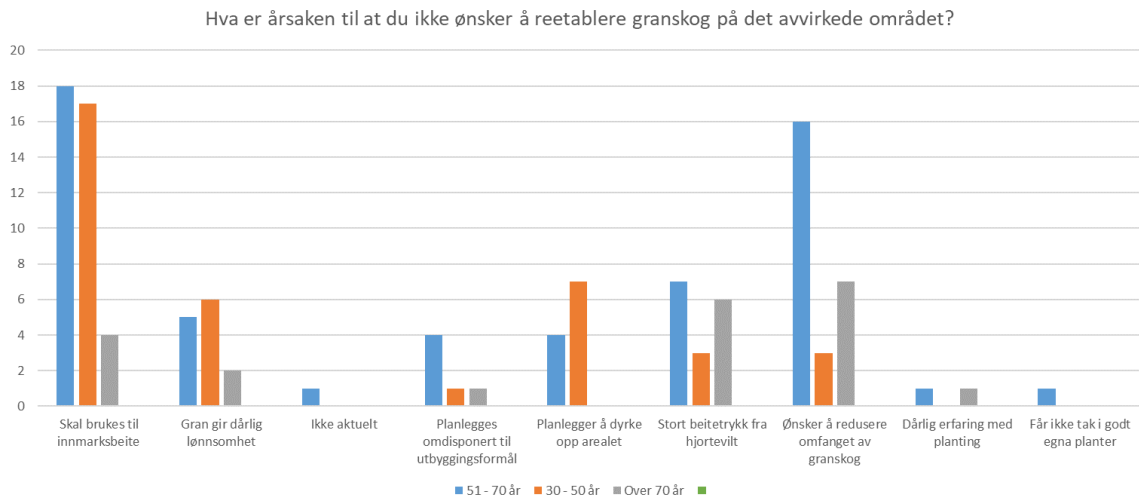

Fig.: 4.7 Begrunnelse for ikke å plante etter granhogst, fordelt på skogeiers alder.

Vi har sett på om det kan være geografiske forskjeller, men ikke funnet dette i nevneverdig grad.

Det er interessant å få ytterligere klarhet i årsaken til at enkelte ønsker å redusere omfanget av gran på sin eiendom. Vi stilte derfor spørsmålet: «Hvis du/dere ønsker å redusere omfanget av gran på eiendom, er det fordi (velg viktigste årsak)?» og fikk følgende svarfordeling:

Tab.: 4.2 Svarfordeling på spørsmål om hvorfor en ønsker å redusere omfanget av gran på eiendommen

Svaralternativ	Antall	%
Andre treslag vokser bedre	3	12
Gran hører ikke naturlig til her	14	56
Jeg/vi liker ikke gran	4	16
Negative holdninger til gran i samfunnet	1	4
Annen årsak	3	12

Som det fremgår er det dominerende svaret at «gran ikke hører hjemme» på stedet. En kunne tenke seg at negative holdninger til gran i samfunnet skulle være en sentral forklaring, men som det fremgår av tab. 4.2 er dette i liten grad vektlagt av respondentene.

4.1.3. Kjennskap til regelverk

Vi ønsket å få klarhet i skogeiernes kjennskap til foryngelsesplikten, og spesielt i hvilken grad de har blitt informert om denne. Vi stilte spørsmålet «Har noen informert deg/dere om plikten til å forynge areal etter hogst?», og fikk følgende svar:

Svaralternativ	Antall	%
Nei, ingen	57	23
Ja, skogbruksleder eller virkeskjøper (private aktører)	62	25
Ja, skogbrukssjefen i kommunen (eller annen offentlig aktør)	91	37
Ja, en annen skogeier	4	2
Ja, en tillitsvalgt i skogeierlaget	5	2
Ja, men jeg/vi husker ikke hvem	26	11

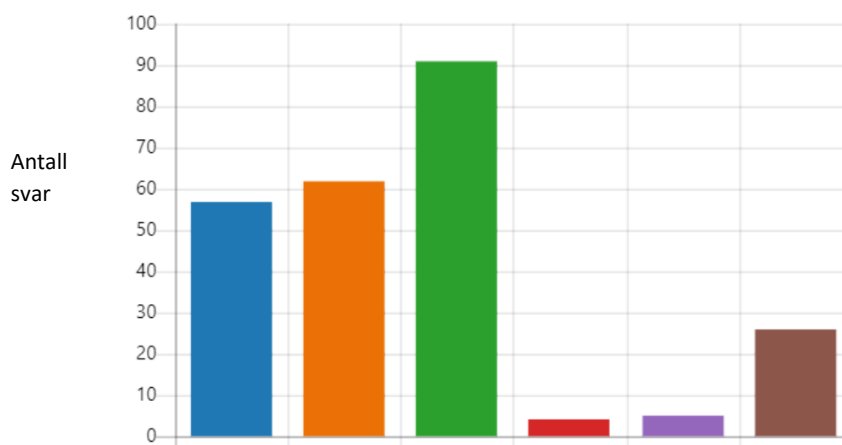

Fig.: 4.8 Fordeling av svar på om noen har informert om foryngelsesplikten

Det er interessant at hele 23 % ikke har blitt informert om foryngelsesplikten. For øvrig ser vi at det er de lokale tjenestemennene som står for det alt vesentlige av denne informasjonen, og da i størst grad skogbrukssjefene.

Dette er nærmere utdypet i etterfølgende spørsmål hvor skogeiere er bedt om å ta stilling til et sett med begrunnelser for hvorfor det er plantet, samt oppfølging av gjennomført planting:

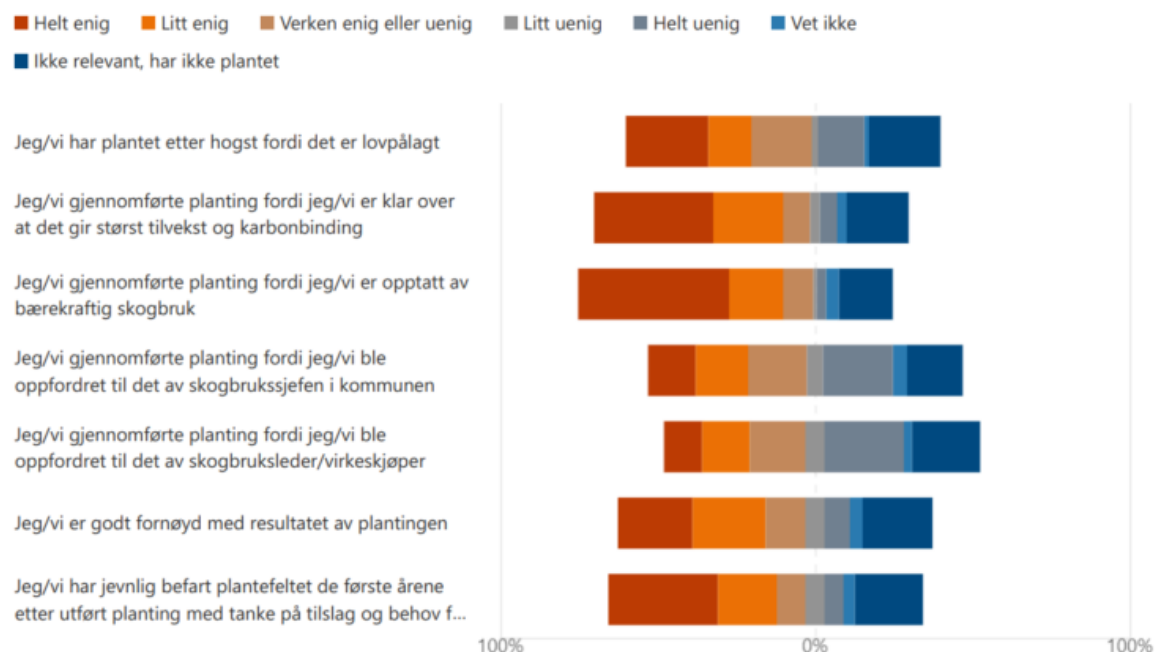

Fig.: 4.9 Grad av støtte til utsagn om hvorfor det er plantet, samt oppfølging av gjennomført planting. Siste utsagn som fremstår ufullstendig har vært komplett for respondentene, og skal lyde «Jeg/vi har jevnlig befart plantefeltet de første årene etter planting med tanke på tilslag og behov for suppleringsplanting.»

Den begrunnelsen for gjennomført planting som har størst oppslutning er at dette er gjort fordi de er opptatt av bærekraftig skogbruk. Det er også stor oppslutning om begrunnelsen om at planting av gran gir størst tilvekst og karbonbinding.

I andre enden av skalaen ser vi at det er relativt liten oppslutning om utsagnet om at planting er gjennomført som følge av at de er blitt oppfordret til dette fra skogbruksleder/virkeskjøper. Om dette skyldes at slik oppfordring ikke har vært viktig eller nødvendig, eller om slik oppfordring ikke har funnet sted, kan vi ikke si noe om ut ifra denne besvarelsen, men sett ut ifra andre svar, (tab. 4.1) kan det se ut som om vi har noe å hente på økt innsats fra virkeskjøpere/skogbrukledere. En mulig forklaring på den lave oppslutning om utsagnet om at planting er gjennomført som følge av at de er blitt oppfordret til dette fra skogbruksleder/virkeskjøper, kan også være at det er typisk bevisste eller aktive skogeiere som har svart på undersøkelsen, skogeiere som i større grad enn gjennomsnittet, kjenner regelverket og har en klar egen oppfatning av plantebehov.

4.1.4. Naturlig foryngelse

Vi har spurt om oppfølging av hogst i furu- eller lauvdominerte skog, og fått følgende svar:

Svaralternativ	Antall	%
Jeg/vi planlegger naturlig foryngelse, og har tilpasset hogsten for dette	57	17
Planting av gran er gjennomført, - har gjennomført planting selv	65	20
Planting av gran er gjennomført av AT Skog, Allskog, Nortømmer el. annen tjenesteyter	55	17
Det er planlagt planting av gran, men det er ikke gjennomført	13	4
Vet ikke	21	6
ikke aktuelt alternativ (ikke hogd furu- eller lauvdominerte arealer)	119	36

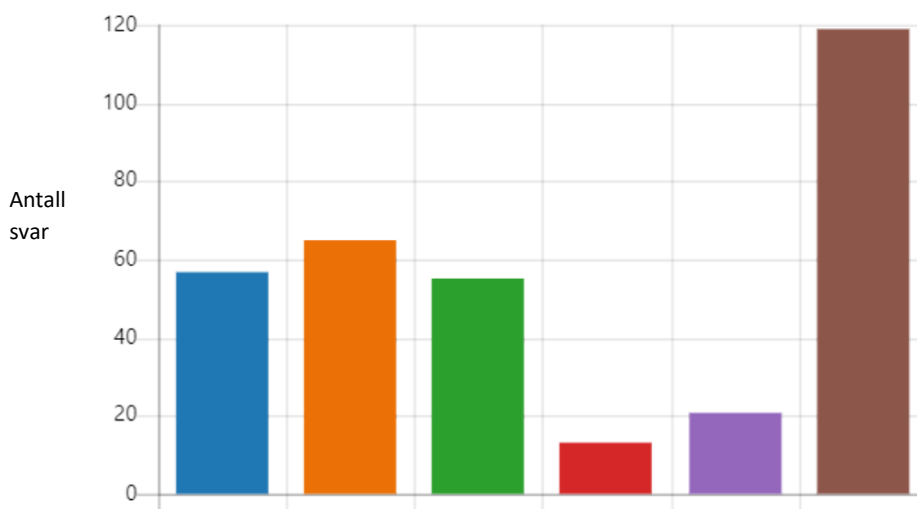

Fig.: 4.10 Fordeling av antall svar på spørsmålet om hvordan furu- eller lauvdominerte arealer er forynget etter hogst.

Som det fremgår ser oppfølgingen av lauv- og furuskog ut til å være mindre problematisk. Det vi imidlertid ikke kan si noe om ut ifra besvarelsene er hvor vellykket foryngelsen vil være for de 17 % av besvarelsene eller 27 % av feltene hvor det er hogget slik skog. Naturlig foryngelse av furu og de vanligste lauvtreslagene er imidlertid normalt ikke spesielt krevende, selv om forholdene og ventetida på tilfredsstillende foryngelse kan variere.

Til dette spørsmålet har det ikke vært et svaralternativ i retning av at en ikke ønsker å reetablere skog. Dette kan i ettertid oppfattes å være en svakhet. Det er rimelig å anta at dette kan være aktuelt for noen av hogstfeltene, og at de tilfellene i tilfellet inngår i kategorien «naturlig foryngelse» eller «vet ikke».

For hogst hvor det er lagt opp til naturlig foryngelse har vi stilt opp et sett med utsagn for å avklare nærmere begrunnelse for dette valget, samt hvor fornøyd de er med resultatet.

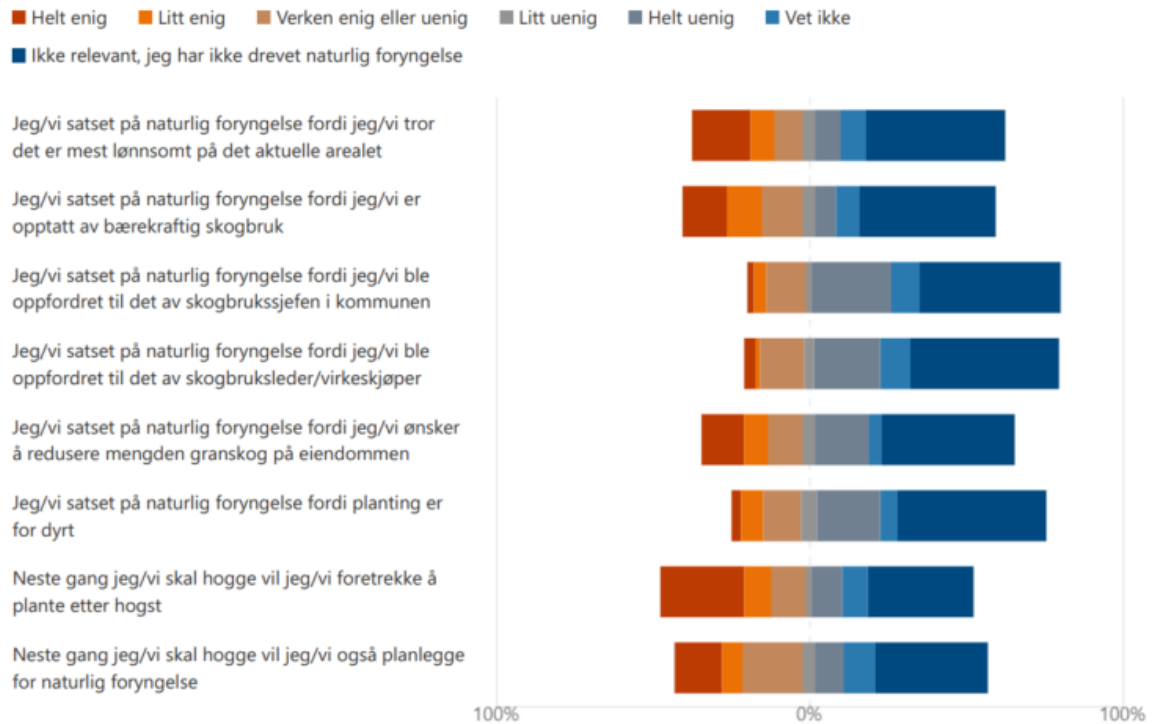

Fig.: 4.11 Grad av støtte til utsagn om hogst hvor det er lagt opp til naturlig foryngelse

Besvarelsen her er preget av at mange av respondentene ikke har gjennomført hogst tilpasset naturlig foryngelse. Vi ser at utsagnet om at naturlig foryngelse er valgt som følge av at planting er for dyrt, får svært liten oppslutning. For øvrig ser vi at naturlig foryngelse i svært liten grad er valgt som følge av at dette har vært anbefalt fra offentlig eller privat rådgivningskorps. Begrunnelsen som dominerer for valg av naturlig foryngelse er at en har ment dette er mest lønnsomt på den aktuelle lokaliteten, fordi en har vært opptatt av bærekraftig skogbruk, samt at en ønsker å redusere mengden av gran på eiendommen. En annen mulig forklaring kan være at en har erfart at sitkagran har stor spredningsevne og lett forynges naturlig. Vi ser også at det er relativt god oppslutning om utsagnet «Neste gang jeg skal hogge vil jeg foretrekke å plante etter hogst». Dette kan indikere at erfaringene med naturlig foryngelse har vært dårligere enn forventet.

4.1.5. Virkemidler og støtteapparat

Vi har ønsket å få klarhet i hvilken grad regelverk om tilskudd til planting samt mulighetene med skogfond er kjent blant respondentene. Vi har også ønsket å klarlegge kjennskap til kravene til foryngelse i henholdsvis lovverk og skogstandard. For å avklare dette har vi satt opp en rekke utsagn som respondentene har svart på i hvilken grad de er enige i.

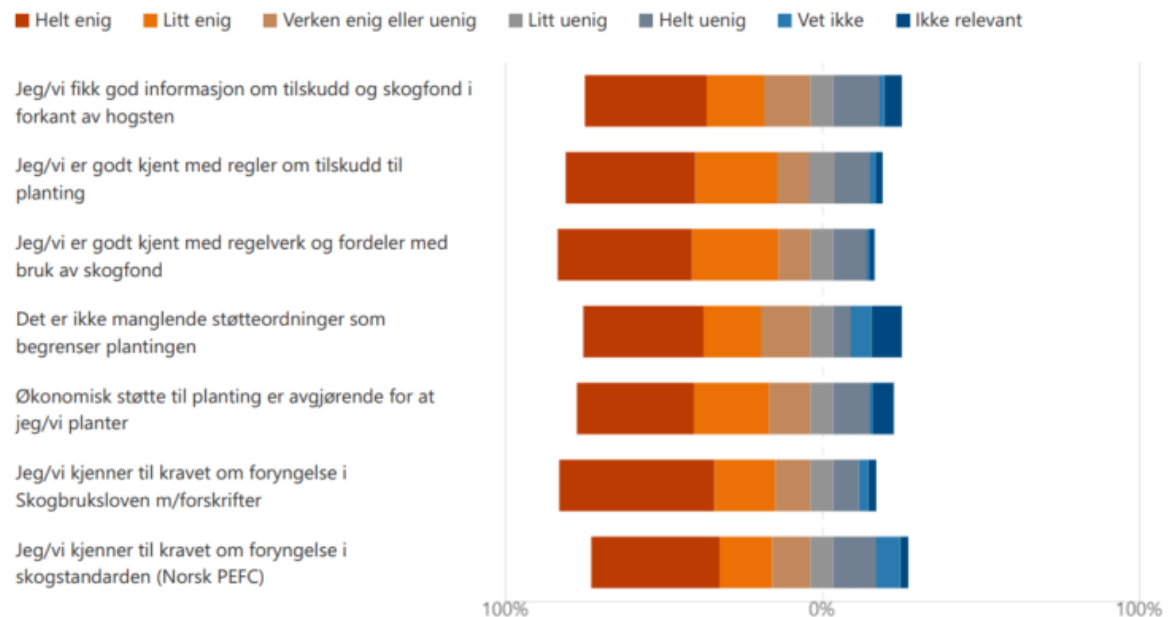

Fig.: 4.12 Grad av støtte til utsagn om kjennskap til regelverk.

Vi ser at en dominerende andel av respondentene svarer at de er helt, eller litt enige i at de har fått god informasjon om tilskudd og skogfond i forkant av hogst, og at de er godt kjent med regelverket, både for tilskudd og skogfond.

Videre ser vi at støtteordningene har vært vesentlige for at det faktisk plantes, samtidig som mangler i støtteordningene ikke oppfattes som vesentlig for omfanget av planting. Den naturlige tolking av dette er at støtteordningene må oppfattes som hensiktsmessig dimensjonert.

For øvrig bekrefter den dominerende andel av respondentene at de er enig eller litt enige i at de kjenner kravet om foryngelse i Skogloven, og en noe mindre andel at de kjenner til kravet i PEFC standarden.

På spørsmål om hvem som er deres viktigste kontaktperson og informasjonskilde om skogbruk og planting, har vi fått følgende svarfordeling:

Svaralternativ	Antall	%
Skogbrukssjef/skogbruksrådgiver i kommunen eller annen offentlig ansatt	160	49
Skogbruksleder/virkeskjøper eller annen privat ansatt i skogbruket	88	27
Regnskapsfører	2	1
Leder eller annen tillitsvalgt i skogeierlaget	8	2
Andre skogeiere	15	5
Annen person	23	7
Jeg/vi bruker kun internett og finner informasjon der	33	10

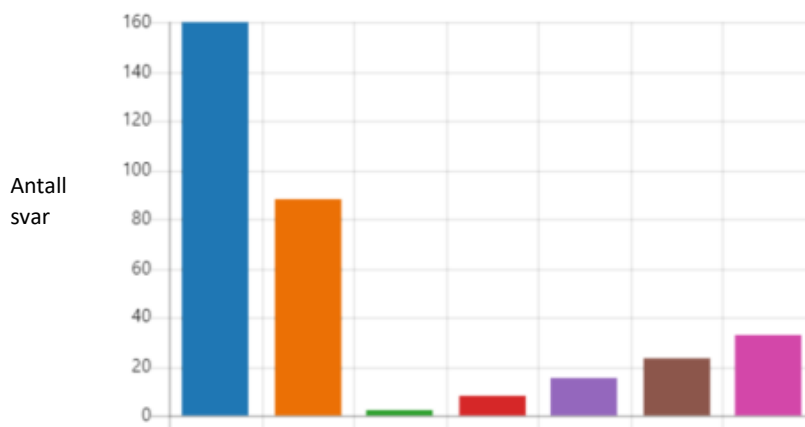

Fig.: 4.13 Viktigste kontaktperson og informasjonskilde

Vi ser at skogbrukssjefene står sterkt i dette området. Internett begynner å bli en viktig informasjonskilde, men foreløpig er det de lokale skogfunksjonærer som er klart viktigste kilde til informasjon om skogbruk og planting.

4.2. Forvaltningsbesvarelser

4.2.1. Vurdering av tilstand etter granhogster

Forvaltningen har svart som følger på spørsmålet «Av grandominerte hogster gjennomført i årene 2016 – 2017 i ditt distrikt, hvor stor andel oppfatter du er tilplantet etter hogst?»

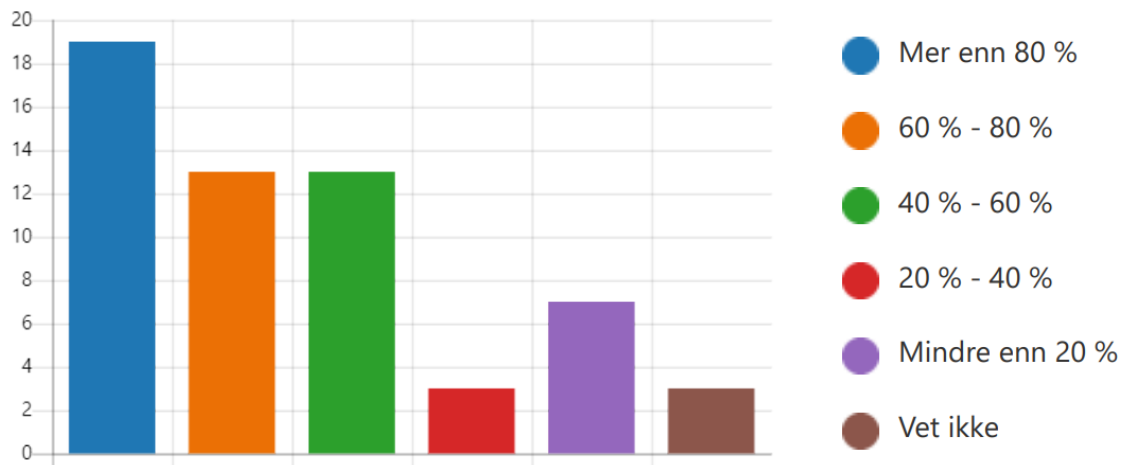

Fig.: 4.14 Andel av hogster fra 2016/17 i eget distrikt som oppfattes tilplantet.

Som det fremgår av figur 4.14, så er det stor spredning i besvarelsene. Av de som har en oppfatning om dette, svarer 42 % at færre enn 60 % av gjennomførte gran-hogster er tilplantet etter hogst. Dette er tall som stemmer godt med annen statistikk, som foryngelseskontrollen. Forvaltningen tegner her et noe dårligere bilde enn skogeierbesvarelsene gir inntrykk av. Dette kan skyldes at det er de mest interesserte skogeiere som svarer på denne type undersøkelser.

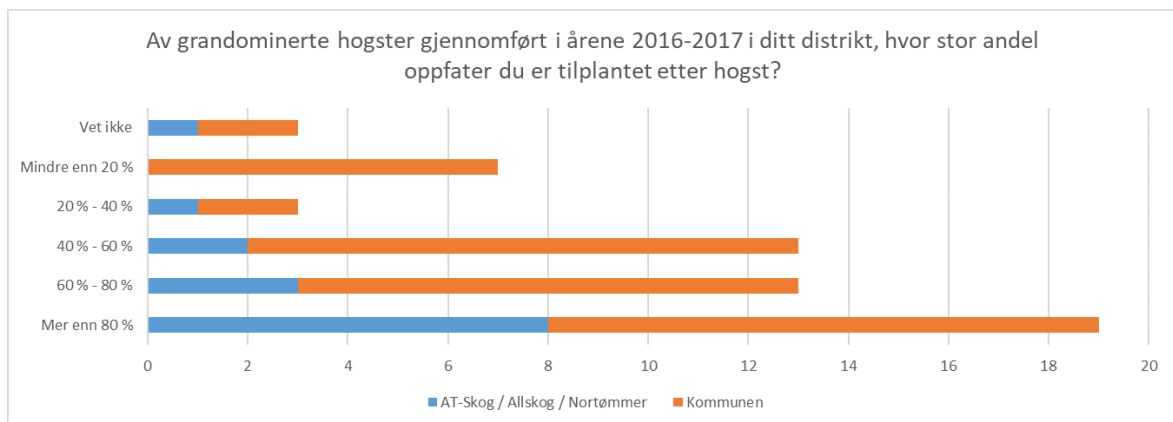

Fig.:4.15 Vurdering av tilplanting etter hogster fra 2016/17, fordelt på privat og kommunal forvaltning.

Vi har splittet datagrunnlaget for å se om det er forskjell i vurderingen på dette området mellom kommunale og private funksjonærer, jfr. figur 4.15. Vi ser her at representantene fra Allskog, AT-skog og Nortømmer vurderer situasjonen noe bedre enn de kommunale funksjonærer, men at de også ser at det er mange felt som ikke blir fulgt opp med planting. Det er med andre ord en relativt felles problemforståelse mellom funksjonærgruppene.

Det er også interessant å se i hvilken grad det er geografiske forskjeller . Dette fremgår av figur 4.16. Respondentene i Møre og Romsdal, samt Trøndelag beskriver en noe bedre situasjon enn i de øvrige fylkene.

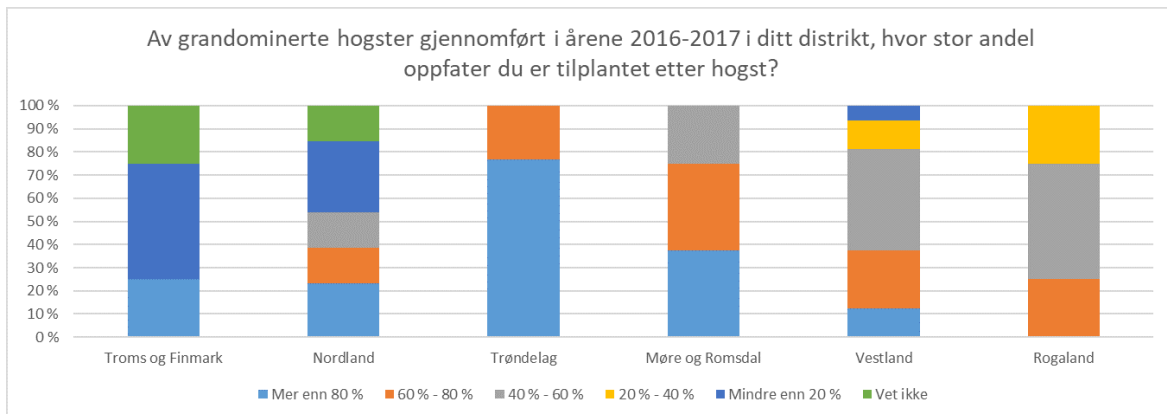

Fig.4.16 Geografisk fordeling av besvarelser om tilplantingsgrad.

4.2.2. Årsaker til manglende planting av gran

Som forklaring på manglende planting svares det følgende på spørsmålet «For arealene i ditt distrikt hvor det ikke er plantet etter hogst av grandominert skog, hva oppfater du har vært de 2 viktigste årsakene?»:

Svaralternativ	Antall	%
Ingen har tilbudt skogeier kjøp av planter og/eller gjennomføring av planting	1	2
Det er bestilt planter/planting, men det er ennå ikke gjennomført	2	3
Skogeier ønsker ikke å reetablere granskog på avvirket område	41	72
Skogeier er ikke kjent med lønnsomheten i virkeproduksjon	4	7
Skogeier har planlagt å plante selv, men har ikke gjennomført ennå	5	9
Vet ikke	4	7

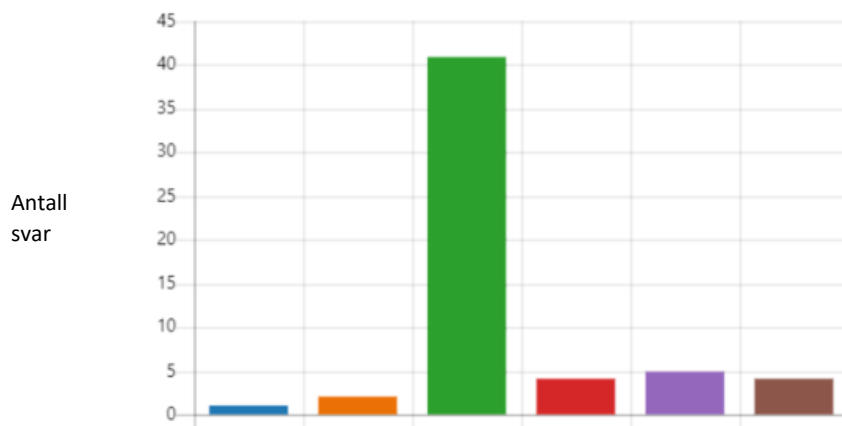

Fig.: 4.17 Årsaker til manglende planting

Vi ser av figur 4.17 at den helt overveiende forklaring som trekkes fram er at skogeier ikke ønsker å reetablere granskog på det avvirkede området, med andre ord at skogeier har en klar oppfatning av saken. Dette samsvarer relativt godt med skogeierundersøkelsen.

Med stor andel hogster som ikke blir fornyet, er det sentralt å få klarhet i hvorfor planting ikke blir gjennomført. For å belyse dette har vi satt opp en del utsagn om mulige årsaksforhold, som vi har bedt om vurdering av.

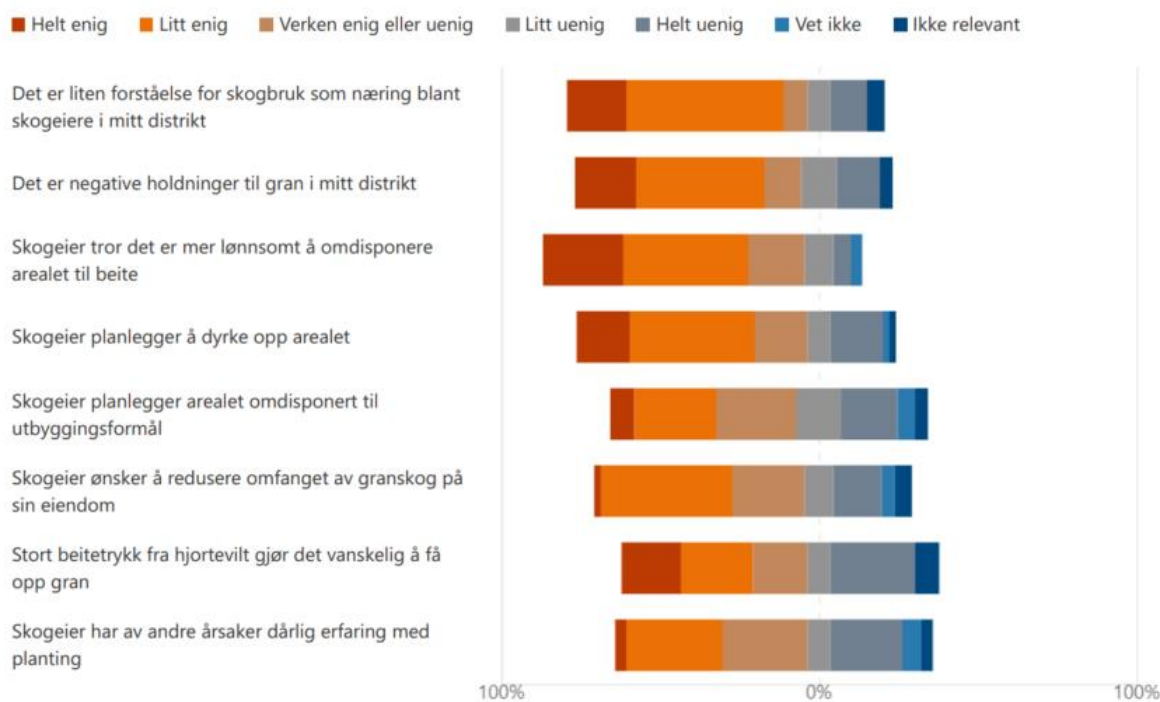

Fig.: 4.18 Grad av støtte til utsagn om årsaker til manglende planting

Vi ser at årsaksbildet er ganske sammensatt. Forklaringer med stor oppslutning er særlig:

- Bedre lønnsomhet i alternativ bruk av arealene til beite eller oppdyrking.
- Liten forståelse for skogbruk.
- Negative holdninger til gran.

Dette er likevel ikke eneste forklaring. Andre forhold av betydning er:

- Dårlig erfaring med planting.
- Problemer med beitetrykk fra hjortevilt

Dette stemmer godt over ens med besvarelsene vi fikk i skogeierundersøkelsen.

Vi har videre ønsket å se nærmere på mulig svak oppfølging fra støtteapparatet, og stilt spørsmålet: «Der skogeier ikke har fått tilbud om kjøp av planter og/eller gjennomføring av planting etter hogst av grandominert skog, hva er de 2 viktigste årsakene til dette?»

Svaralternativ	Antall	%
Planting etter hogst har ikke vært en prioritert oppgave fra tjenesteleverandørene	8	10
Tjenesteleverandørene har ikke hatt tilstrekkelig mannskap til å gjennomføre planting	13	16
Tjenesteleverandørene tar ikke initiativ, men forventer at skogeier tar kontakt ved behov	15	19
Tjenesteleverandørene prioriterer salg av planting der de vet skogeier er interessert	5	6
Landbrukskontoret har tradisjonelt tilbudt planting, men har de siste årene hatt begrenset kapasitet.	12	15
Vet ikke	12	15
Andre	16	20

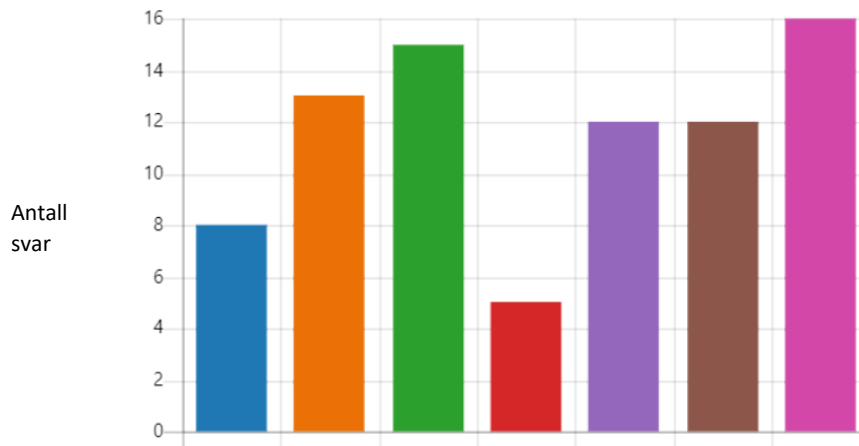

Fig.: 4.19 Svarfordeling på spørsmål om de 2 viktigste årsaker til at skogeier ikke har fått tilbud om planting eller kjøp av planter etter hogst.

Også her ser vi et sammensatt bilde. Det er ingen enkelt-forklaring som skiller seg ut. For tjenesteleverandørene kan det se ut til at de har vært for passive i markedsføringen og at de har hatt for liten kapasitet. Begrenset kapasitet hos Landbrukskontoret trekkes også fram som forklaring. Mangel på mannskap til gjennomføring kan skyldes korona-effekt på mulighet for å ta inn arbeidskraft fra utlandet. Dette er nærmere fulgt opp i intervjuundersøkelsen.

4.2.3. Årsaker til planting av gran

I tillegg til kunnskap om hvorfor det ikke plantes, er det også interessant å se å begrunnelsen for hvorfor det plantes. Vi stilte spørsmålet: «For de skogeiere som har gjennomført planting etter hogst, hva oppfatter du som hovedårsak til at dette er gjort?» og fikk følgende svarfordeling:

Tab.: 4.3 Fordeling av svar på spørsmål om hvorfor det er plantet der dette er gjennomført.

Svaralternativ	Antall	%
Skogeierne er bevisst på foryngelsesplikt og/eller lønnsomheten i planting	23	40
Skogeierne ble kontaktet av kommunen og oppfordret til å plante	8	14
Planting ble aktivt solgt inn av skogbruksleder ved inngåelse av virkeskontrakt	20	35
Annen årsak	6	11
Vet ikke	0	

Som det fremgår er det bevissthet hos skogeier og aktivt innsalg som dominerer forklaringen. Økning av bevissthetsnivå hos skogeier kan tilsynelatende være en langsiktig strategi for å bedre situasjonen, men mer aktivt innsalg ser ut til å kunne være et virksomt tiltak på kortere sikt. Ved sammenlikning mot fig. 4.18 kan det se ut som om aktivt innsalg fra skogbruksleder ved inngåelse

av virkeskontrakt er viktig og bidrar godt til det omfanget av planting som en har, men at denne type aktivt innsalg burde vært gjort mer.

Den geografiske spredning av svarene her fremgår av figur 4.20. Vi ser her noen geografiske ulikheter som reflekterer hvordan skogbruket er organisert. Kommunene er mer involvert i utøvende oppgaver i skogkultur i Nordland og ikke minst Troms. Dette reflekteres i besvarelsene. Fra disse fylkene er det imidlertid få respondenter og forskjellene mellom fylker må tolkes med varsomhet.

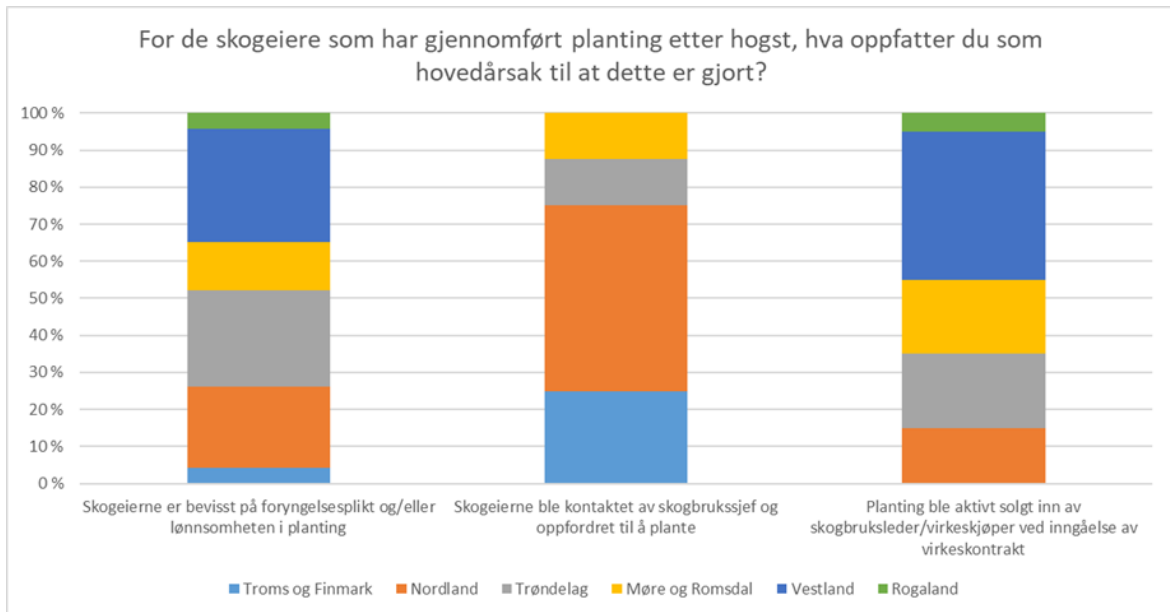

Fig.: 4.20 Geografisk fordeling av svar på årsaker til at planting er gjennomført

For å få ytterligere informasjon om forvaltningens vurdering av de skogeiere som faktisk planter, ble det stilt opp et sett med utsagn, som respondentene var bedt om å ta stilling til.

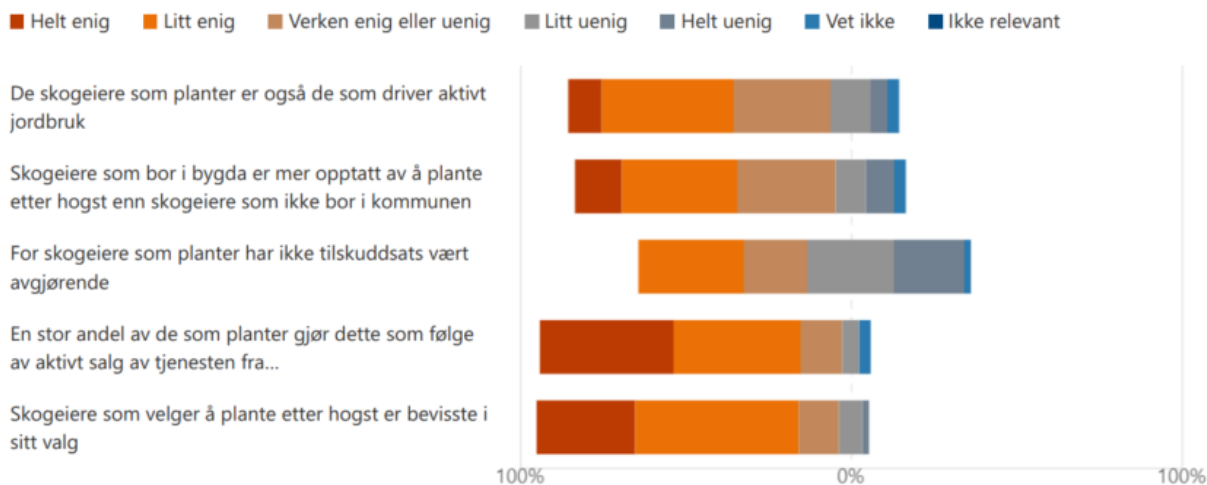

Fig.: 4.21 Grad av støtte til utsagn om gjennomført planting. Nest siste utsagn som fremstår ufullstendig har vært komplett for respondentene, og skal lyde «En stor del av de som planter gjør dette som følge av aktivt salg av tjenesten fra skogbruksleder/virkeskjøper eller oppfølging fra kommune.»

Respondentenes vurdering av utsagnene bekrefter besvarelsen av spørsmålet om årsak til planting. Det er bevisste skogeiere som planter og at en stor del av plantingene gjøres som følge av aktivt innsalg fra tjenesteleverandørene. Vi ser videre at tilskudd til planting oppfattes å være vesentlig for omfanget. Med unntak av betydningen av aktivt innsalg, som vektlegges klarere av funksjonærene enn i skogeierbesvarelsene, er det rimelig samsvar med svar fra skogeierundersøkelsen.

4.2.4. Årsaker til manglende planting av furuskog

For oppfølging av manglende planting etter hogst i furuskog stilte vi følgende spørsmål: «For arealene i ditt distrikt hvor det ikke er plantet etter hogst av furudominert skog, hva oppfatter du har vært de 2 viktigste årsakene?»

Svaralternativ	Antall	%
Det er planlagt naturlig foryngelse og hogsten har vært tilpasset dette	24	31
Ingen har tilbudt skogeier kjøp av planter og/eller gjennomføring av planting	5	6
Det er bestilt planter/planting, men det er ennå ikke gjennomført	3	4
Skogeier ønsker ikke å reetablere skog på avviket område (omdisponering)	11	14
Skogeier er ikke kjent med lønnsomheten i virkeproduksjon	11	14
Skogeier har planlagt å plante selv, men har ikke gjennomført ennå	5	6
Vet ikke	18	23

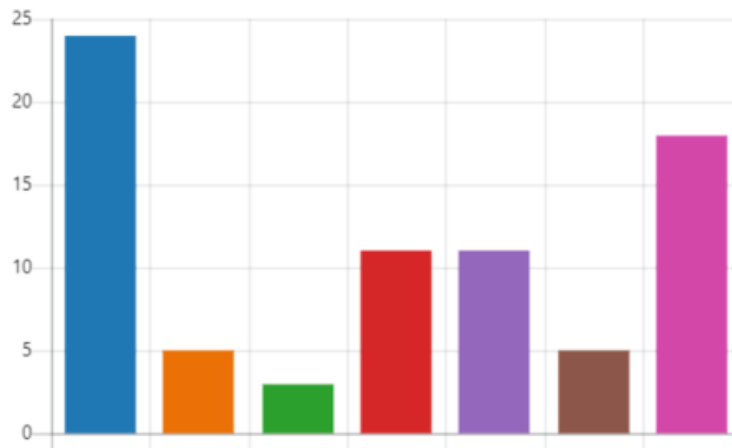

Fig.:4.22 Svarfordeling for spørsmål om de 2 viktigste årsaker til at det ikke er plantet etter hogst av furuskog.

Den dominerende foryngelsesform etter hogst i furuskog på landsbasis er naturlig foryngelse med gjensetting av frøtrær. Det ser vi også på besvarelsen her, hvor naturlig foryngelse er den dominerende forklaring på manglende planting. Vi ser at både omdisponering og manglende forståelse av lønnsomheten i virkesproduksjon trekkes fram som forklarende element også for manglende foryngelse i furuskog.

4.2.5. Kjennskap til regelverk

Det er regelverk om foryngelsesplikt både i lovverket (Lov om skogbruk §6) og i skogstandarden (PEFC N 02, kravpunkt 14). Vi har stilt spørsmålet: Hvordan følger kommunen opp foryngelsesplikten? (flere valg var mulig)

Tab.: 4.4 Kommunal oppfølging av foryngelsesplikten

Svaralternativ	Antall	%
Kommunen gir generell informasjon til alle skogeiere om plikten til å forynge skog	27	32
Kommunen kontakter alle skogeiere som har hogget granskog og som ikke har plantet innen 3 år etter hogst.	38	46
Kommunen sjekker omfanget av foryngelsestiltak, men kontakter ikke skogeier.	5	6
Annet	13	16

For å vurdere fordeling av svarene her, må en ta hensyn til at det har vært mulig å gi 2 svar. Det innebærer at det er langt flere enn 46 % av kommunene som kontakter alle skogeiere som har hogget granskog, og som ikke har plantet innen 3 år. Korrigert for antallet besvarelser er det 79 %

som har svart bekreftende på at kommunen kontakter alle skogeiere som har hogget granskog og som ikke har plantet inne 3 år.

Videre er det spurt «Informerer du skogeiere som har gjennomført hogst om plikten til å forynge areal etter hogst?»

Tab.:4.5 Informasjon om foryngelsesplikten til skogeiere som har gjennomført hogst

Svaralternativ	Antall	%
Nei aldri	0	0
Av og til, når det er naturlig	13	22
Ja alltid, når jeg snakker med skogeier i forbindelse med gjennomført eller planlagt hogst	45	78

Det fremstår som det er blir orientert godt om foryngelseskravet. Dette samsvarer godt med skogeier-besvarelsene.

Når vi splitter disse svarende på fylker, ser vi at det er noe forskjell, med hensyn til hvor aktivt skogeier informeres om foryngelsesplikten. jfr fig. 4.23. Rogaland svarer at de alltid informerer når de snakker med skogeier. Samtidig er dette blant de fylkene som også svarer at oppfølgingen med planting er dårligst. Dette kan indikere at det må mere til, enn å informere om foryngelsesplikten. Her må det imidlertid tas forbehold om at det er få besvarelser (4) fra Rogaland.

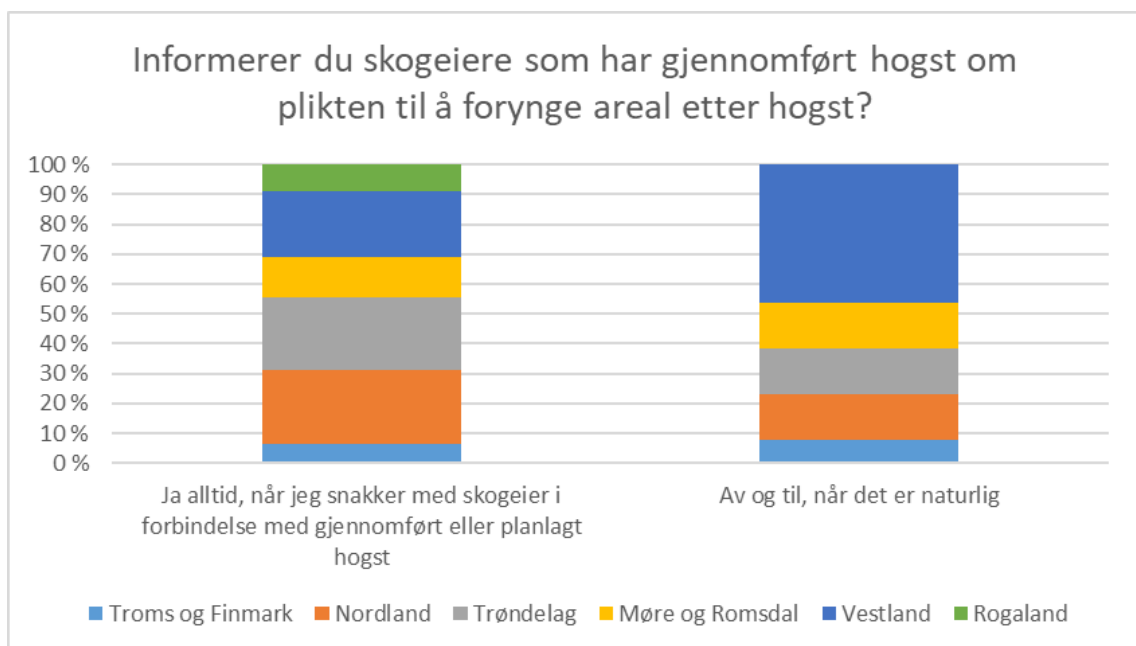

Fig.: 4.23 Geografisk fordeling av svar om oppfølging av foryngelsesplikten

For å utdype dette nærmere har vi satt opp en del utsagn relatert til regelverk, som vi har bedt om vurdering av.

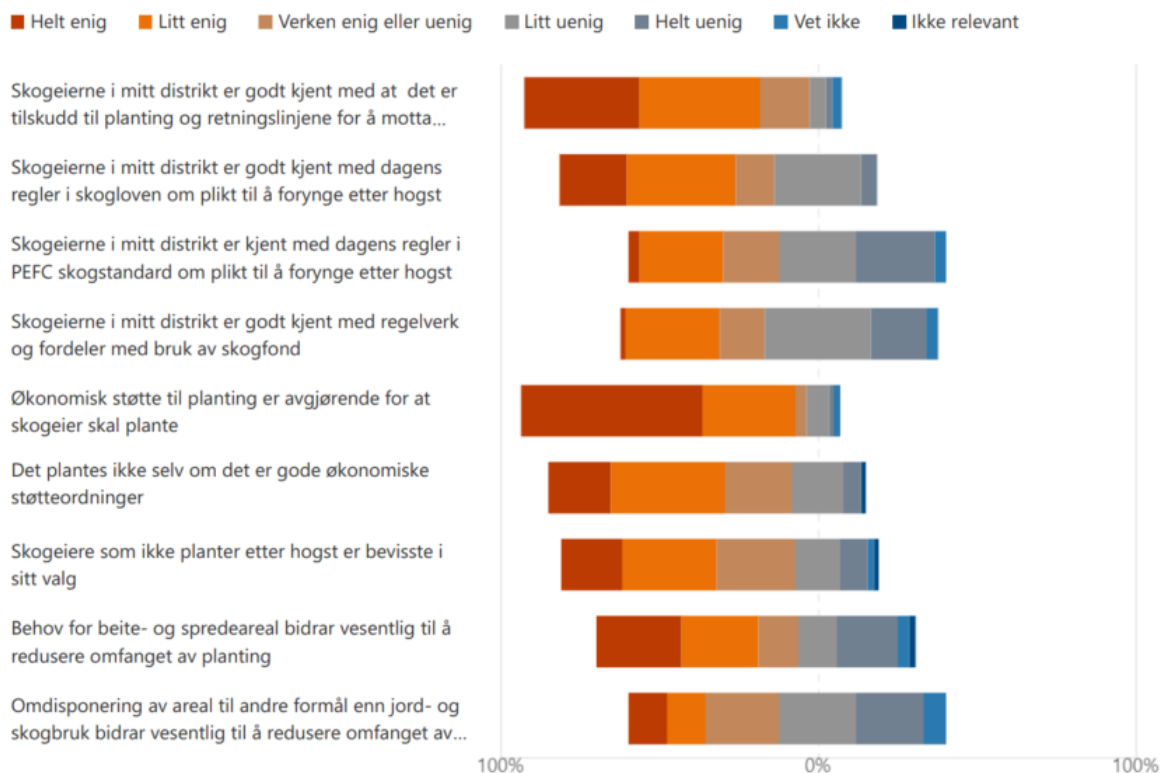

Fig.: 4.24 Grad av støtte til utsagn om skogeiernes kjennskap til regelverk, virkemiddelbruk og omdisponering. Siste utsagn som fremstår ufullstendig har vært komplett for respondentene, og skal lyde «Omdisponering av areal til andre formål enn jord- og skogbruk bidrar vesentlig til å redusere omfanget av planting.»

Utsagnet med klare støtte hos respondentene er «økonomisk støtte til planting er avgjørende for at skogeier skal plante», med andre ord en klar støtteerklæring til dagens virkemiddelbruk. Dette samsvarer godt med skogeier-besvarelsene.

Det kommer også klart fram at respondentene mener skogeierne i sine respektive distrikt er godt kjent med mulighet og regler for tilskudd, samt at økonomisk støtte til planting er avgjørende for at skogeier skal plante. Skoglovens krav til foryngelse etter hogst oppfattes å være godt kjent, men sertifiseringsregler og regelverk knyttet til skogfond oppfattes som mindre kjent. Her skiller forvaltningens svar seg noe fra skogeierne. Svarene fra skogeierne ga i større grad inntrykk av at skogeierne kjente til sertifiserings-krav og mulighetene knyttet til skogfond. Forklaringen på denne forskjellen kan være at det er de mest interesserte og da presumtivist mest opplyste skogeierne som har svart på undersøkelsen.

Omdisponering av skogareal til andre formål enn jord og skogbruk, oppfattes ikke som noen vesentlig årsak til lite planting. Derimot oppfattes omdisponering av skog til jordbruksformål (beite og spredeareal), klart å bidra til å redusere omfanget av planting.

Også for disse utsagnene fremkommer at de skogeiere som velger å ikke plante etter hogst, er bevisste i sitt valg.

4.2.6. Mulige tiltak

For å avklare forvaltningens oppfatning av hva som vil være de mest effektive tiltak for å øke planteomfanget, ble følgende spørsmål stilt: «For å øke omfanget av planting i ditt distrikt, hva tror du vil være mest effektivt tiltak?». Svarene ble som følger:

Svaralternativ	Antall	%
Mer aktiv veiledning og oppfølging fra skogbruksmyndighetene	10	17
Økte tilskuddssatser	11	18
Mer aktiv markedsføring og oppfølging fra virkeskjøper/skogbruksleder	12	20
Økt informasjon om fordelene med skogfond	3	5
Økt gjennomføringskapasitet	4	7
Mer positiv omtale av granplanting fra offentlige myndigheter.	7	12
Vet ikke	0	0
Annet	13	22

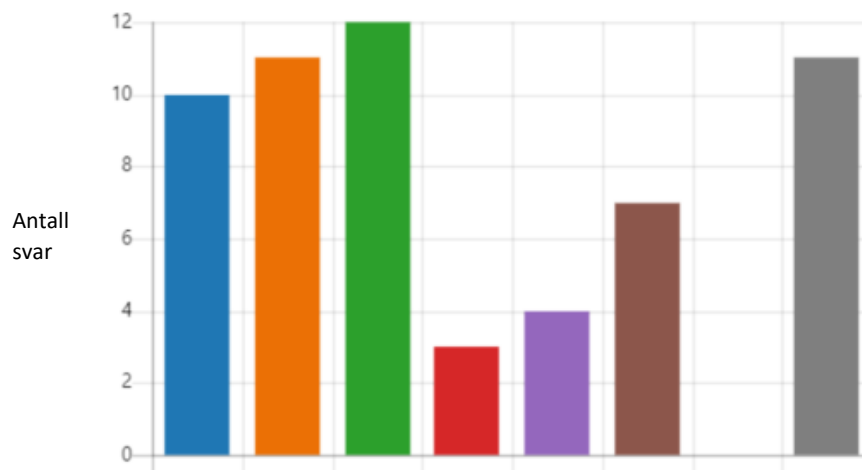

Fig.: 4.25 Svarfordeling om hva som vil være de mest effektive tiltak for å øke omfanget av planting

Det som skiller seg ut her er :

- Mer aktiv markedsføring og oppfølging fra skogbruksleder/virkeskjøper
- Høyere tilskuddssatser
- Mer aktiv veiledning og oppfølging av skogbruksetat.

Dette stemmer ganske bra med øvrige svar, også fra skogeierne, med unntak for forslaget om økt tilskudd. Fra skogeierbesvarelsen er økte tilskudd ikke vektlagt, selv om det også der kommer tydelig fram at tilskudd og skogfond er viktig for nivået.

Under annet fremkommer et stort spenn i synspunkter, som:

- Dårlige tømmerpriser og dårlig lønnsomhet på hogstene.
- Reduksjon av hjortebestanden
- Hogst av skogen på riktig tidspunkt, slik at fortjenesten blir bedre.

Her kan det være geografiske forskjeller, og vi har i figur 4.25 sortert besvarelsene på fylker.

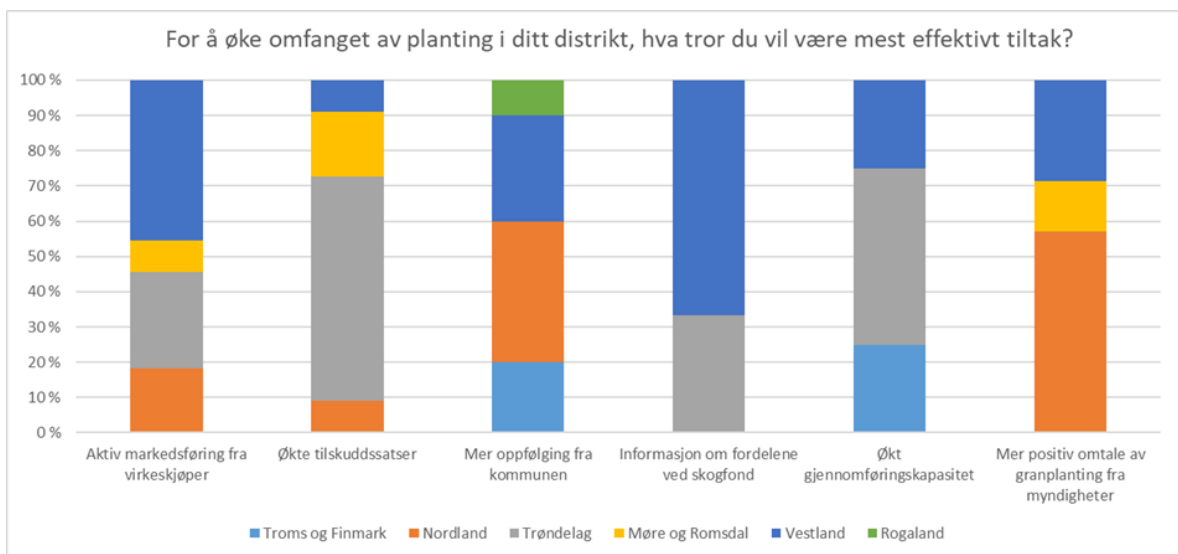

Fig.: 4.26 Geografisk fordeling av svar på spørsmål om effektive tiltak for å øke omfanget av planting.

Vi ser det er noe geografiske forskjeller, som kan reflektere at utfordringen varierer. Vi ser at mer aktiv markedsføring fra både kommune og virkeskjøper vektlegges i tilnærmet alle fylker, mens økt informasjon om skogfond trekkes særlig fram fra Vestland og Trøndelag.

For ytterligere å klargjøre oppfatningen om mulige tiltak for å øke omfanget av planting etter hogst, ble det satt opp et sett med utsagn som respondenten ble bedt om å ta stilling til.

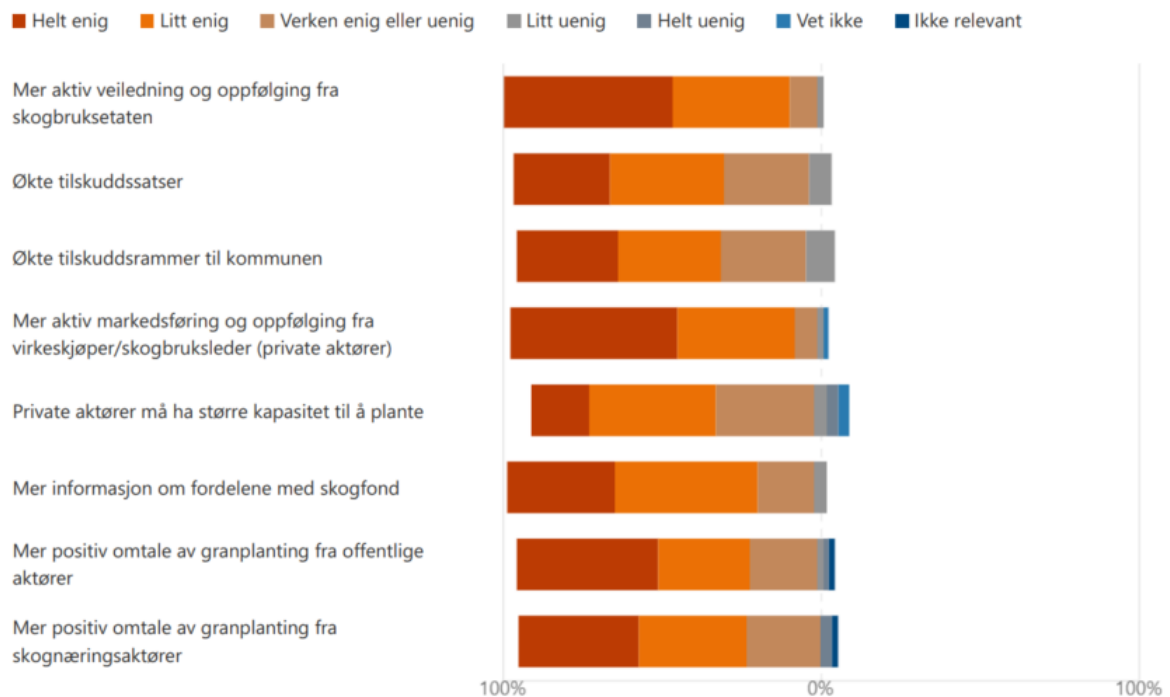

Fig.: 4.27 Grad av støtte til utsagn om mulige tiltak for å øke planteomfanget.

Vi ser at det som her kommer klarest fram som tiltak med størst oppslutning er

- Mer aktiv veiledning og oppfølging fra skogbruksetaten
- Mer aktiv markedsføring og oppfølging fra skogbruksleder/virkeskjøper
- Mer informasjon om fordelene med skogfond

For øvrig ser vi at det er gjennomgående positiv vurdering av tiltak som:

- Økt tilskuddsramme i kommunene
- Økte tilskuddssatser
- Mer positiv omtale av granplanting fra offentlige aktører

5. Intervju-undersøkelsen

Intervju-undersøkelsen er gjennomført i oktober-november 2022. Intervjuene er gjennomført som strukturerte samtaler på Teams, basert på en intervju-guide, jfr. vedlegg 3 og 4, som var distribuert til deltakerne før møtene. Formålet med møtene har vært å avklare forhold som kan bidra til å forklare planteinnsatsen og mulige skranker eller utfordringer, ut over det vi kan lese ut av spørreundersøkelsen.

Intervjuene har vært forsøkt gjennomført med utvalg på 3 – 5 personer som representanter for følgende grupper. I ett tilfelle (Trøndelag) førte forfall til at vi var noe færre deltakere.

- Kommunale skogbrukssjefer fra de berørte fylker, 6 gruppeintervjuer med totalt 22 kommunale skogfunksjonærer.
- Skogbruksledere/skogkulturledere/virkeskjøpere fra organisasjonene Allskog, AT-skog og Nortømmer, 3 gruppe-intervjuer med totalt 13 skogfunksjonærer.

Alle intervjumøtene er referatført, og referatene er sendt deltakerne for godkjenning og med mulighet for oppklaring eller presisering.

Intervjumøtene har bidratt til å nyansere forståelsen av utfordringer og årsaksforhold knyttet til foryngelsesarbeidet.

5.1. Sammenstilling av utsagn og innspill

5.1.1. Rolle og strategi i forhold til planting

Representantene fra kommunale landbrukskontor hadde noe varierte oppgaver i forhold til planting, men det klart dominerende var kontroll og oppfølging i forhold til lovkrav, oppfølging av tilskudd, samt resultat- og foryngelseskontroll. I tillegg er det noe rådgivning og oppfølging av problemsaker. Unntaksvis er kommunene involvert i gjennomføringsdelen, med unntak av Troms, hvor kommunene i vesentlig grad er involvert i selve gjennomføringen av foryngelsesarbeidet. Løsningen i Troms oppfattes av de lokale tjenestemenn som en hensiktsmessig tilpasning til at volumet er relativt lavt, ikke minst som følge av at en forholdsvis liten del av skogreist barskog her har kommet i hogstmoden alder.

Skogsamvirkene og Nortømmer var representert i undersøkelsen med skogbruksledere og virkeskjøpere som enten hadde kombinert ansvar for virkeskjøp og skogkultur eller mer spesifikt skogkulturansvar. Disse oppfattet klart sitt ansvar med hensyn til planting, som å bidra praktisk til å avtale og gjennomføre foryngelsesarbeid der de selv hadde vært involvert i hogst og/eller kjøpt virket.

Distriktsfunksjonærene fra AT-skog, Allskog og NORSKOG uttrykker alle at strategien er å forynge etter hogst alle steder de kjøper tømmer, og at det nå er fast rutine at spørsmål om foryngelse skal diskuteres når virkeskontrakter inngås.

Funksjonærene fra organisasjonene sier også at de jobber full tid med skogbruk, men det varierer hvor mye tid de jobber med skogkultur, som følge av arbeidsdelingen internt.

For de kommunalt ansatte var det stor spredning i hvor stor del av den enkeltes arbeidstid som var knyttet til skogbruk. Her var spennet fra nesten full tid til ned mot 20 % av stillingen. Fra samtalen med kommunale representanter fra Rogaland ble det eksempelvis sagt: «Vindafjord har en hel stilling på skog inklusive landbruksveier (70%) og viltforvaltning (30%). Suldal har en tilsvarende stilling som også omfatter kulturminnevern og fradelingsaker. Sauda har en 60 % stilling, som skal dekke skog, vilt og en del andre landbruksspørsmål».

Ellers var en tilbakevendende melding at den lokale bemanningen på skog var vesentlig redusert de siste år.

5.1.2. Mål og samordning

Samarbeid

Det uttrykkes fra kommunene stort sett at det ikke er noe formelt samarbeid, men at det har gått seg til med greit samarbeid mellom virkeskjøpere og kommunene (Rogaland). Enkeltkommuner uttrykker at de ønsker noe mer kontakt med virkeskjøperne, gjerne i forkant av hogst. Det uttrykkes tilsvarende fra Vestland og at det samarbeides med å beregne behov for tilskuddsmidler, samt i avveiningen mellom hensyn til gransnutebille og overgrodde plantefelt, som fremholdes som en klar utfordring i store deler av kysten. «Et stort problem at Vestlandet gror igjen med bringebærkjerr, spesielt om man venter med foryngelse» (Vestland).

«Vi har et tett samarbeid med Allskog, som står for det meste av hogst i kommunen. Vi spleiser også på en pådriverstilling med Allskog, som vi har veldig god erfaring med» (Møre og Romsdal). «Allma er et kjempeverktøy for oss og samarbeidet går mye lettere når vi har Allma» (Møre og Romsdal).

I Trøndelag uttrykkes det at samarbeidet ikke er noe problem. Allskog har mest aktivitet. Andre aktører er litt mer distansert. Tilsvarende svar i Nordland. I Troms tar kommunene en større del av ansvaret for skogkulturen, og samarbeidet med Allskog fremstår noe mer perifert, på grunn av mindre aktivitet.

Fra organisasjonene uttrykkes at samarbeidet med skogbruksetaten stort sett er greit, men varierer mellom kommunene. «Noen kommuner har skogbruksansvarlige som er på, mens andre kommuner leier inn skogbruksansvarlige som er dann og vann». Det uttrykkes også «stort sett er samarbeidet bra, om en finner noen å samarbeide med». Her oppleves det følgelig fra virkeskjøperne at kommunene stedvis har begrenset kapasitet, og at dette påvirker samarbeidsmulighetene.

Strategi for foryngelsesarbeidet

På spørsmål om strategi for foryngelsesarbeidet uttrykkes det fra skogsamvirkene og Nortømmer at en prøver å forynge skog der det er mulig å få til en avtale om dette med skogeier både som foryngelse etter hogst og påskoging av andre arealer. Tar ofte opp muligheter for påskoging i forbindelse med planting etter hogst, men det er sjelden skogeier ser lønnsomhet i dette.

Strategien er å selge mer skogkulturtjenester (Nortømmer).

Foryngelsesplikten er alltid tema når vi kjøper tømmer (AT-skog). Den enkelt skogbruksleder har blitt flinkere til å snakke om planteplikt under praten om hogst. Men vi har store utfordringer med snutebilleangrep og venter ofte i 3 år med å plante (Allskog).

Kommunene uttrykker at de har hovedfokus på oppfølging av lovkrav og størst mulig foryngelse etter hogst. Vi har utgangspunkt i retningslinjene for bruken av NMSK-midlene (Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket) og målsetting om at alt som avvirkes skal plantes (Trøndelag).

Vi har ingen nedskrevet strategi, men har et mål om å få opp ny skog på hogd areal (Møre og Romsdal).

Deler av kommunen har fortsatt noe skogreising. Strategien er å plante raskest mulig etter hogst. Noen venter for lenge og da må vi anbefale på det sterkeste at planting blir gjennomført, og viser til foryngelsesplikten, og vi kan være behjelpelig med å skaffe folk og evt. gjennomføre oppdraget (Nordland)

Oppfatning av de ulike aktørers roller

Den dominerende tilbakemeldingen om rollefordelingen fra både skogeierorganisasjonene og kommunene er at en ser på skogsamvirker/virkeskjøpere som den utførende part og at kommunen primært har en kontrollfunksjon, ansvar for tilskuddsordningene, lovoppfølging og noe veiledning. I Troms oppfattes dette noe annerledes. Der sier en at kommunene har ansvaret for forvaltning av tilskuddsordningene, veiledningsplikt og kontrollfunksjon, men for at det skal være noe aktivitet har kommunene fortsatt beholdt rollen som hovedansvarlig også for organisering av skogkultur.

Internt i organisasjonene er rollene variert. Enkelte skogbruksledere har ansvar for å gjøre avtale med skogeier, bestiller og lager oppdraget. Så kommer skogkulturledere og følger opp med selve gjennomføringen. Andre skogbruksledere har ansvaret for hele kjeden fra bestilling til gjennomføring.

I enkelte kommuner eller regioner har det vært etablert egne prosjektlederstillinger som skogkulturpådrivere. Dette er det nevnt eksempler på fra flere fylker, bl.a. Rogaland, Møre og Romsdal og Trøndelag. Erfaringen med dette har vært gode, men personavhengig. Det sies at plantearbeidet da går mer av seg selv, og at en får overskudd til å fokusere mer på andre skogkulturoppgaver, som ungskogpleie.

Formidling av plantesalg eller tjenester

Skogsamvirkene og Nortømmer svarer alle at de selger både planter satt i bakken og planter til de skogeiere som vil plante selv. Det uttrykkes imidlertid at det er stadig færre som vil plante selv. Det tilbys i noen grad opplæring for skogeiere som vil plante selv, gjerne med henvisning til instruksjonsvideoer, samt noe utlån av utstyr.

Kommunene svarer stort sett at de henviser enten til skogbruksleder/virkeskjøper eller til nærmeste planteskole for skogeiere som vil kjøpe planter for å plante selv. Det er også vanlig fra landbrukskontorene å ha noe planteutstyr for utlån, men at de har begrenset tid til å instruere i bruk.

Oppsummering-vurdering

Det fremstår som at virkelighetsoppfatning og forståelse av rollefordeling er ganske sammenfallende mellom kommunene og virkeskjøperne. Samarbeidet mellom kommunene og virkeskjøperne fremstår som relativt godt, men at det kan være noe å hente på bedre informasjonsutveksling som også nevnes senere i undersøkelsen. Det fremstår også som om oppmerksomheten på foryngelse og skogkultur har økt noe de siste år hos virkeskjøpere. Det er interessant å registrere de positive erfaringene med skogkulturpådrivere.

Andelen skogeiere som planter selv, fremkommer her som en del lavere enn hva som følger av spørreundersøkelsen mot skogeiere. Forskjellen her kan skyldes mulig overvekt av aktive skogeiere blant respondentene på skogeierundersøkelsen.

5.1.3. Ressurstilgang – kapasitet – skranker

Tilstrekkelig tid i kommunene

Fra kommunene i Rogaland svares det følgende på om de har tilstrekkelig tid til å følge opp arbeidet med foryngelse etter hogst: «Skulle gjerne hatt mer tid. Dette er arbeid som lett blir skjøvet på når andre mer presserende oppgaver må følges opp». Det er tilsvarende svar fra andre fylker. Fra Trøndelag derimot beskrives det som at aktiviteten ikke er større enn at det får en fulgt opp på en grei måte.

Fra Troms uttrykkes kapasitet og stabilitet i skogbruksbemanningen i kommunene som en klart begrensende faktor.

Virkeskjøperne uttrykker også at de erfarer at kapasiteten hos kommunene stedvis er begrenset, jfr. uttalelsen om at samarbeidet med kommunene er greid så lenge det er noen å samarbeide med.

Tilgang på planter

Tilgang på planter hevdes i de fleste tilfeller ikke å være noe problem. I Vestland uttrykkes at det har vært problematisk å få tak i planter av andre treslag enn gran, spesielt furu.

Skogsamvirkene uttrykker også at det har vært noe problemer å få tak i enkelte provenienser av gran tilpasset kystklimaet både i Trøndelag i på Møre. Nortømmer uttrykker at dette har blitt

bedre etter at de har fått tilgang til også å bruke planter fra Østlandet. AT-skog hevder det har vært noe variabel kvalitet på plantene, mye små planter og dårlig voksing.

Kvalifisert arbeidskraft

Bortsett fra «Koronatiden» uttrykker skogsamvirkene og Nortømmer at de stort sett har fått tak i den arbeidskraften de trenger for å gjennomføre planting, men at det kan være kommunikasjonsproblemer med utenlandsk arbeidskraft. Fra en av skogbrukslederne uttrykkes også at det kunne vært sterkere krav internt til språkkunnskaper og erfaring/opplæring for gjenglederne i skogkulturgjengene, når det benyttes utenlandsk arbeidskraft. På direkte spørsmål om stor planteavgang kan skyldes dårlig plantearbeid, henvises det i Vestland til andre årsaker, som snutebiller og hjort.

Kommunene oppfatter stort sett heller ikke tilgang på arbeidskraft som noe vesentlig problem for gjennomføringen. I Vestland registrerte en at dette var et problem i Corona-tiden, og at det fortsatt er etterslep på planting som skulle vært gjort da. «En har ikke lenger tilgang på lokale som en bare «kan sende til skogs», men om en kontakter skogbruksleder så løser det seg» (Trøndelag).

I deler av Nordland uttrykkes derimot at tilgang på arbeidskraft har blitt verre, og problematisk siste året. Der en får samlet opp oppdragsmengde tilstrekkelig til å sende arbeidslag fra Allskog, så løser det seg.

I Troms er arbeidskraftbehovet gjennom flere år løst med en fast arbeidsgjeng fra Polen som hyres inn i regi av kommunen (Målselv)

Tilstrekkelig tid for skogbrukslederne/virkeskjøpere

Kommunene svarer følgende om virkeskjøpernes representanter eller skogbruksledere i deres distrikt har tilstrekkelig tid eller søkelys på å følge opp med foryngelse:

- I Rogaland vurderes dette som at det virker greit for AT-skog, men at Nortømmer synes å ha det noe strammere med større distrikt for skogkulturkoordinatoren.
- I Vestland vurderes det som det er tømmerdalget som betyr mest, men at det jobbes bra med foryngelsen. Har inntrykk av at skogbruksleder bruker mye tid på dette.
- I Møre uttrykkes også at skogkulturleder har stort distrikt («det er langt fra Røros til Sunnmøre»).
- I Trøndelag beskrives oppfølgingen virkeskjøperne gjør av foryngelse som grei.
- I Nordland uttrykkes at de har god kontakt med skogbruksleder, men at vedkommende i sitt «jag etter butikk», ikke har tid til å jobbe mye med skogkultur.

Virkeskjøperne selv uttrykker at de har for dårlig tid til å følge opp plantefeltene, men at dette er litt regionavhengig. Distriktene vurderes også indirekte å være litt store. «Det er en logistikkutfordring å få planter og plantører ut i felt, og det er ikke bare å svinge en tur til Sunnmøre, - åtte timer i bil» (Nortømmer).

Generelt er vi for dårlige på skogkultur, vi har ikke tid til å prioritere det (AT-skog).

Vi har for lite tid til å følge opp skogeierne. Det blir mer ungskogpleie fremover, siden vi har økt hogstkvantum de siste årene. Da må vi ha mer ressurser (Allskog).

Andre skranker

Omdisponering til beite beskrives som en stor utfordring.

Ofte er felt som hogges, areal som tidligere var beiteland før de i sin tid ble plantet. Det er en viss forståelse for at noen av disse blir tilbakeført til beite. Dette gjelder spesielt areal i nær tilknytning til innmark, og som tidligere har vært innmark (Rogaland). Tilsvarende utsagn i Vestland.

Avgang til snutebiller beskrives også som en stor utfordring, særlig i Vestland og Møre og Romsdal fylker.

Beiteskader fra hjort beskrives stedvis som svært krevende (Vestland og Møre og Romsdal). «Har ikke hjerte til å pålegge skogeier å plante, når jeg ser at de blir spist opp av hjort» (Møre og Romsdal).

Det er først og fremst sitkahogstene som ikke blir forynget. Mange tror de gjør en god gjerning og vil ikke reetablere gran. Dette er likevel ikke noe stort omfang (Trøndelag)

Ønske om å få beiteareal til sau har blitt mer omfattende de siste årene (Nordland). I samme fylke uttrykkes også at det er liten kunnskap om foryngelsesplikten.

Troms trekker særlig fram at det er svak eller manglende bemanning i kommunene, samt motstand mot gran.

Oppsummering-vurdering

Oppfatningen av skrankene er tilsynelatende ganske sammenfallende. I det store bildet ser plantetilgang og arbeidskraft ikke ut til å være noen vesentlig skranke, når en ser bort fra utfordringene under korona-tiden. Mangel på tid for å jobbe med dette området, ikke minst for å følge opp enkeltskogeiere synes å være en utfordring både i kommunal og privat sektor. Dette fremstår som den primære skranken i forhold til økt innsats for planting.

Betydningen av å kunne følge opp med aktivt innsalg og oppfølging av enkeltskogeiere, og at dette kunne styrkes, samsvarer med inntrykket fra spørreundersøkelsen.

Kvaliteten på gjennomførte plantinger synes heller ikke å være noe stort problem. Der det er vesentlig planteavgang er synes dette primært å ha sin årsak i ytre forhold som snutebilleskader, hjortebeite, og i noen grad svake eller dårlig behandla planter. Problemet med snutebiller kommer tydeligere fram her enn i spørreundersøkelsen.

5.1.4. Oppfølging av foryngelse etter hogst.

Rutine for oppfølging av planting etter hogst

Her uttrykkes at det er virkeskjøper eller skogbruksleder som i første omgang sørger for å informere om foryngelsesplikten. Problemsakene følges opp av kommunen, gjerne etter innspill fra AT-skog eller Nortømmer (Rogaland). Tilsvarende svar fra Møre og Romsdal, som også uttrykker ønske om å få liste over hva som er kontrahert. «Da ville det være lettere følge opp vanskelige skogeiere».

«Om vi kunne fått oversendt sporlogger av hogstflater hadde det vært nyttig» (Møre og Romsdal)

«Jeg ringer nesten alle skogeiere etter hogst og informerer om foryngelsesplikten, men det holder også» (Møre og Romsdal)

Vi får liste over hvor det er avvirket, og sjekker om det er plantet når vi er rundt forbi (Trøndelag).

Vi følger med, blant annet at det settes av nok skogfond. 10 % holder knapt til plantekjøpet.

Skogfond blir viktigere og viktigere (Nordland).

Skogsamvirkene og Nortømmer tar opp foryngelse med skogeier når det inngås virkeskontrakter. I tømmerkontraktens del om foryngelse har vi et svaralternativ «seinere», som brukes litt mye, ofte begrunnet i snutebilleproblem (Allskog).

Rutine for kvalitetssikring

I diskusjonen om kvalitetssikringsrutiner nevner kommunene

- Vi gjennomfører foryngelseskontroll (Rogaland)
- Vi har et uttak på 10 % som vi skal sjekke. Vi sjekker ikke noe mer. Kan ha blitt noe forsømt der en har vært underbemannet (Vestland).
- Vi bruker plantepådriveren til å følge opp plantingens også, og for å se på kvalitet og antall. (Møre og Romsdal).
- Vi er ute og teller planter og ser på jobben. Mulige en er litt petimeter, men kunne tenkt meg at det ble plantet litt bedre (Trøndelag).
- Vi jobber både med oppfølging av plantefelt og at 10 % av NMSK-midlene skal kontrolleres. Foryngelsene har stort sett 90 – 100 % tilslag, men plantetallet er veldig lavt og stort sett alltid på et minimumsnivå (Nordland).
- Kravet er at 5 % skal kontrolleres, men vi ligger mye høyere enn dette. Det er større utfordring at plantefelt ikke blir fulgt opp i ettertid (Troms).

Fra organisasjonene uttrykkes det:

Forvaltningen må være mere på og kommunene må være kontrollorgan. Vi har ikke ressurser eller midler til etterkontroll (Nortømmer). Vi skulle gjort mere her (AT-skog). 5% av plantingens blir trukket ut og skal kontrolleres. Vi er litt på hælene her, har for lite kapasitet til å følge opp (AT-skog).

Oppsummering-vurdering

Foryngelsesplikten fremstår som viktig og brukes aktivt som argument overfor skogeier for å holde planteaktiviteten oppe. Det er kommunene som tar hovedansvaret for kvalitetsoppfølgingen. Tidlig informasjon fra virkeskjøper til kommunene om hvor det planlegges hogst eller er gjennomført hogst (sporlogger), kan bidra til å forenkle arbeidet med å følge opp foryngelsesplikten.

Også for kontroll og oppfølging synes tid å være en begrensende faktor, kanskje spesielt for virkeskjøperne.

5.1.5. Muligheter for økt planteomfang

Hinder mot økt planting

I diskusjon om hva de opplever som de største hinder mot økt planting i sine respektive distrikt, uttrykker kommunene:

- For tidlige hogster, som gir lav netto og dårlig insitament for å plante på nytt, men de fleste som ikke skal omdisponere ønsker normalt å plante etter hogst, så fremt det ikke er problemer med beiteskader etter hjort eller snutebiller (Rogaland).
- Negative holdninger til gran og lite kunnskap om treslaget og økonomien, og motstanden mot gran øker, jo nærmer kysten en kommer (Vestland).
- Det er en del hogst i lauvskog og furu som ikke blir planta. Granhogster blir som regel plantet. Det er potensiale for å plante mer barskog etter hogst av lauv (Møre og Romsdal).
- Det må hogges mer (Trøndelag)
- Beiteareal stjeler en del. Kunnskap om foryngelsesplikten er en skranke. Likeledes kapasiteten hos skogbruksleder (Nordland).
- Manglende kapasitet i kommunene (Toms)

Virkeskjøperne peker på:

Omdisponering til beite, eller påstand om dette (AT-skog og Nortømmer). Allskog peker også på snutebilleproblematikken og behovet for å vente i 3 år med planting. Dette skaper mye ekstra arbeid og en taper moment i saken når en må komme igjen etter at hogstavtalen er inngått og hogsten gjennomført.

Motforestillinger

I diskusjon om hvilke motforestillinger en møter mot å plante etter hogst, trekkes følgende fram fra kommunene:

- Omdisponering til beite/jordbruk
- Problemer ned å få opp foryngelsen på grunn av hjortebeite og snutebiller.
- Motvilje mot gran – gran er ikke hjemmehørende treslag.
- Ønske om større andel løvskog.
- Oppfatning om at gran langs kysten gir dårlig virkeskvalitet.
- Spesielt hogst av tidligere leplantinger med sitkagran, ønskes ofte ikke forynget.

Fra virkeskjøpere hører vi de samme tilbakemeldinger samt at:

- Sitkagran forynger seg godt selv.
- Motstand mot granskog, og spesielt sitkagran, synes å ha avtatt noe de siste årene, muligens på grunn av økte tømmerpriser.
- Ønske om å ha åpent landskap.
- Ønsker ikke replanting i vanskelig terreng eller små enheter med dårlig lønnsomhet.
- Folk langs kysten ser ikke skogbruk som næring i utvikling.

Begrunnelser

Begrunnelser en får for manglende planting er:

- Stedvis liten interesse for skogbruk og større interesse for husdyrproduksjon. Når en ser bort fra ønsket om å omdisponere areal til jordbruksformål, er gjengangeren ønsket om mer løvskog (Rogaland)
- Noen vil omdisponere til beite selv om de ikke har dyr. De sier de gjerne vil leie ut. Det er nok i mange tilfeller en unnskyldning, selv om mange faktisk har behov for beite (Vestland)
- De som er igjen etter flere år med brev og purringer er de som er imot gran eller bare ikke vil. (Vestland)
- Noen vil plante furu på god bonitet og trenger litt voksenopplæring, mange lytter til faglige argument (Møre og Romsdal).

Virkeskjøperne uttrykker at de støter på holdningen «om vi omdisponerer til beite, så slipper vi å plante», men det uttrykkes også at mange har reelle saker, er ryddige og har klare planer og dokumentasjon for omdisponeringen.

Forbedringsmuligheter i regelverk

Betydningen av tilskudd og ikke minst skogfond trekkes fram i diskusjon om regelverket.

Forslag til forbedringer var:

- Minstesatsen for avsetning til skogfond bør økes.
- Minste lovlige plantetall i bærekraftforskriften bør økes noe.
- Moms burde kunne inngå som del av plantekostnaden og tilskuddsgrunnlaget, for mindre skogeiere som ikke er momsregistrert.

Alternativ til oppdyrking eller beite

I diskusjon om alternativ til oppdyrking eller omdisponering av god skog til beite blir vurdert, kom det fram:

- Det hender skogeiere som vil omdisponere skog til beite, tilbyr å plante skog på andre arealer (Rogaland).
- Tror det i større grad vurderes hvor det er enkelt å etablere beite i skog, enn hvor det er enkelt å plante ny skog (Vestland).
- Dette har ikke vært tema. Skogeier kan jo ta i bruk områder til beite uten å søke, men omdisponering andre veien fra jord til skog er søknadspliktig. (Møre og Romsdal).
- Det blir ikke vurdert alternative arealer til dyrking eller beite. Eksempler på at det står lauvskog som er like lett tilgjengelig for dyrking og beite. Likevel går de på granskogen som hogges for tidlig (Trøndelag).
- I Målselv er det dyrket opp en del fine furumoer. Skogbrukssjefen får de til uttalelse, men har lite verktøy til å stå imot (Troms).

Effektive tiltak

På spørsmål om hva en tror kan være effektive tiltak for å øke plantingen i sine distrikt, ble følgende trukket fram fra kommunene:

- Både Rogaland og Vestland trekker fram kontakt og dialog med skogeier samt mer opplæring i bruk av Skogfond. Rogaland trekker i tillegg fram videreføring av tilskudd til klimaskog.
- I tillegg fokuserer Vestland på bedre oppfølging av gjennomførte plantinger, og at foryngelse bør bli enda viktigere i diskusjonen mellom virkeskjøper og skogeier om virkeskontrakten.
- Møre og Romsdal trekker også frem behov for å få plantekontrakter mer presist og forpliktende inn i hogstkontraktene.
- Også Trøndelag trekker fram behovet for oppsøkende virksomhet overfor skogeiere, prate med skogeiere som ikke har plantet etter hogst. Ellers understrekes at de har utelukkende positiv erfaring med å ha skogkulturpådrivere.
- Det hadde vært fantastisk om virkeskjøperne tok mer av ansvaret - samarbeidet må bli bedre (Nordland)
- Økte ressurser til å drive utadrettet virksomhet og at flere kommuner får en sikker skogstilling som ikke vingeklippes eller bindes opp for mye i andre oppgaver (Troms).

Virkeskjøperne responderte tilsvarende:

Forvaltningen må være mer «på», og gjøre jobben som kontrollorgan, friheten til omdisponering må strammes inn til der det er reelle behov. Bedre samarbeid med forvaltningen, og mer opplysning, spesielt om skogens betydning for klima. I tillegg må vi bli bedre på å følge opp gjennomførte plantinger (Nortømmer).

Styrke egen bemanning på skogkultur (som er på gang) og få på plass bedre rutiner for skogkultur, samt øke skogfondtrekket. Om vi skal øke plantingen bør vi også ha større innsats på ungskogpleie (AT-skog).

Utvikle planter som er tilstrekkelig beskyttet mot snutebiller. Viktig å få på plass en mulighet for foryngelse rett etter hogst (Allskog).

Oppsummering-vurdering

Det er spilt inn mange forslag, både til regelendringer og konkrete tiltak for å øke plantingen. Forhold og utfordringer varierer noe mellom fylkene og forslagene reflekterer dette.

Det er særlig økt dialog og tid til innsalg av skogkultur, samt opplæring i bruk av skogfond som trekkes fram, noe som fordrer økt kapasitet fra både kommunene og virkeskjøperne. Her er det interessant å se de jevnt over gode erfaringene med skogkulturpådrivere.

Snutebilleproblematikken er sentral ikke minst i den søndre del av kystlinja. Økt innsats for å gjøre plantene mer motstandsdyktige mot snutebiller, slik at planting kan gjennomføres tettere på hogsttidspunktet fremstår som sentralt.

6. Vurderinger og konklusjoner

De anvendte metoder for å fange opp informasjon om synspunkter og holdninger til foryngelse av skog etter hogst i kystsonen, belyser problematikken noe ulikt. Spørreundersøkelsene dekker synspunkter til både skogeiere som har gjennomført hogst i dette området, samt skogfunksjonærer som arbeider lokalt i samme område. Spørreundersøkelse gir en del svar, men det vil være en usikkerhet knyttet til utvalget av spesielt skogeiere som har tatt seg bryet med å svare på undersøkelsen, samt om spørsmål med tilhørende svaralternativ i tilstrekkelig grad dekker opp detaljer eller nyanser i respondentenes synspunkter.

Intervjuundersøkelsen er utelukkende rettet mot funksjonærkorpset. Intervjuene gir et innblikk i både intervjuobjektene egen oppfatning om årsaksforhold og tiltak som kan bidra til økt planting og hvordan de oppfatter kunnskap og holdninger til planting blant skogeiere i sine respektive distrikt. I intervjuundersøkelsen har vi også kunnet gå mer inn på organisatoriske og ressursmessige forhold, som mulige forklaringer til situasjonen.

En intervjuundersøkelse vil normalt fange opp grundigere synspunktene til berørte personer, men på den annen side fange opp synspunktene fra vesentlig færre. I våre intervjumøter har vi hatt med totalt 13 skogbruksledere/virkeskjøpere fra Allskog, AT Skog og Nortømmer og 22 representanter fra kommunal skogforvaltning. Vi oppfatter at intervju-undersøkelsen langt på vei

bekreftet inntrykket fra spørreundersøkelsen, samt at vi fikk stor grad av samsvar mellom intervjuene, som også bekrefter resultatenes gyldighet. Intervjuene kan sees på som nyttige supplement og utdypende informasjon til spørreundersøkelsen. Det er på mange områder sammenfall eller forklarbare forskjeller mellom undersøkelsene. Samlet sett vurderes dette til å gi et godt bilde av situasjonen med sine utfordringer og muligheter.

Problemforståelse

Både spørreundersøkelsen og intervjuene bekrefter en allmenn oppfatning av at det er en vesentlig andel av hogstene, spesielt av gran, som ikke forynges i samsvar hverken med lovens krav, sertifiseringskrav eller allmenn oppfatning av bærekraftig skogbruk. Både statistikk og besvarelser viser at problemet varierer langs kysten. I kyststrøka ser foryngelsesproblemet ut til å øke jo nærmere kysten en kommer, og øker med viktigheten av tradisjonelt jordbruk, ikke minst husdyrbruk.

Når vi sammenligner besvarelsene fra kommunene med besvarelsene fra organisasjonene så vurderer alle dette som et problem, men kommunene ser ut til å beskrive problemet som noe større enn organisasjonene. Dette kan ha sammenheng med at det er kommunene som har hovedansvaret for lovoppfølging, og slik sett får noe mer fokus på, og innsikt i manglende oppfyllelse av lovkravene. I 2016 ble foryngelseskravet også tatt inn som en del av Norsk PEFC skogstandard, som danner grunnlag for sertifiseringen til virkeskjøperne. Dette har ført til at skogkultur, spesielt foryngelse etter hogst, i større grad er tatt inn i virkeskjøpernes rutiner ved tømmerkjøp. Denne undersøkelsen bygger på hogster fra 2016 og 2017, som er nokså tidlig i forhold til sertifiseringskravene om foryngelse. Det er rimelig å anta at rutine om oppfølging av foryngelse nå i 2022 er noe bedre innarbeidet enn i de var i 2017.

Årsaker til manglende planting

Årsakene som trekkes fram for den manglende planting er sammensatt, men vi ser også at det er noen forklaringer som skiller seg ut som mer gjennomgående.

Det er godt samsvar mellom de årsaker som beskrives i de ulike undersøkelsene, med ett unntak. Snutebilleproblemet kommer tydeligere fram i intervjuundersøkelsen, som et vesentlig problem på deler av Vestlandet og en klart medvirkende årsak til manglende eller sein foryngelse av hogstfelt.

Den mest sentrale begrunnelsen som oppgis for manglende planting etter hogst er at skogarealet ønskes omdisponert til jordbruksformål. Dette oppfattes i mange tilfeller å være reelt, og gjelder ofte arealer som før de ble tilplantet, var innmarksbeite. I situasjoner hvor areal skal omdisponeres til jordbruksformål, blir ikke saken fulgt videre opp fra virkeskjøper/skogbruksleder. Der dette er reelt blir det et politisk spørsmål, om en vil endre politikk og regelverk for dette. Det vi ser er at sertifiseringskrav i skogbruket i stadig større grad adresserer denne problematikken, og omdisponering av skog kan bli et sertifiseringstema i fremtiden.

I noen grad oppfattes ønsker om omdisponering til beite å være en vikarierende begrunnelse for ikke å plante. Dette uttrykkes både fra kommunalt hold og fra organisasjonene. Dette burde være mulig å håndtere med klarere regler til slik omdisponering, og tilhørende krav til oppfølging.

Andre sentrale årsaker som trekkes fram som forklaring på manglende foryngelse er risiko for omfattende skader på gjennomførte plantinger som:

- Beiteskader fra hjort
- Snutebille-problem

Dette er regionale problem. Stedvis har plantefeltene vært tilnærmet totalskadet på grunn av snutebiller, selv om plantene har vært beskyttet kjemisk eller mekanisk, eksempelvis med voks. Snutebille-utfordringen har ført til at planting i problemområdene ikke gjennomføres før det har gått 3 år etter hogst. Dette oppleves som kompliserende for oppfølging med planting. Man får ikke utnyttet momentet med å avtale planting samtidig som det skrives tømmerkontrakt. Betydningen av dette bekreftes av at bedre plantebeskyttelse som gjør det mulig å plante året etter hogst trekkes fram av skogsamvirkene som et av de viktigste tiltak for å øke omfanget av planting.

Problemer med beiteskader etter hjort er tilsvarende problematisk. Dette er også et regionalt problem og i de verste områdene uttrykkes det at det er krevende å opprettholde foryngelsesplikten, når en nærmest vet at de fleste plantene blir spist. Dette burde være et problem som er mulig å løse gjennom mer tilpasset viltforvaltning.

Tidlig hogst som gir dårlig økonomisk avkastning til skogeier nevnes i Vestland og Rogaland som medvirkende årsak til manglende vilje til å investere i ny planting. Dette kommer først og fremst fram i intervju-undersøkelsene med kommunene. Lav lønnsomhet ved selve hogsten er også nevnt i kommentarfelt under «annet» i besvarelse fra enkelte skogeiere som forklaring på hvorfor det ikke plantes, noe som kan være knyttet til for tidlig hogst.

Motvilje mot gran nevnes i noen grad både fra skogeiere i spørreundersøkelsen og fra funksjonærsiden i intervjuene. Dette beskrives først og fremst som problem der granskog ikke vokser naturlig lengst mot nord og lengst ut mot kysten, men hele 23 % av skogeierbesvarelsene peker på dette som en årsak, og den mest fremtredende årsaken, sammen med omdisponering. Her hevdes likevel i intervju-undersøkelsen at dette kan påvirkes gjennom informasjon og dialog med skogeier.

Når vi ser bort fra areal avgitt til reell oppdyrking synes årsakene til manglende planting å være forhold som det helt eller delvis er mulig å gjøre noe med, i det minste på sikt.

Oppfølging fra funksjonærer, og deres tid til skogkulturarbeid er fremstilt som en begrensende faktor. Dette fremkommer både i intervjuundersøkelsen med skogfunksjonærer og delvis i spørreundersøkelsen med skogeiere. Vi ser at det er skogbrukssjefen som av skogeierne oppleves som den viktigste kontaktpersonen og informasjonskilden om skogbruk. Likevel ser vi at det er hele 23 % av skogeierne som svarer at de ikke ble informert om foryngelsesplikten. Vi ser videre at 38 % av skogeierne ikke fikk noe tilbud om planting eller foryngelse når hogstkontrakten ble inngått. Dette indikerer at både kommunene, skogsamvirker og Nortømmer har et

forbedringspotensial her. Samtidig svarer både funksjonærer i skogsamvirker og Nortømmer at de har noe begrenset tid til å arbeide med skogkultur.

Tilsvarende er oppfatningen både internt i kommunal skogforvaltning og utenfra vurdert fra organisasjonene at kommunene har for lite tid til å gjøre en fullgod jobb med tanke på oppfølging av skogkultur i sør og organisering av skogkultur i Troms.

Det er også interessant så se på hva som ikke, eller i liten grad, trekkes fram. Vi ser at plantetilgang eller tilgang på arbeidskraft i liten grad nevnes som årsak til manglende planting. I koronatiden var likevel tilgang på arbeidskraft stedvis et problem. Det er heller ikke trukket fram at virkemiddelbruk som tilskudd eller skogfond er for dårlig, men betydningen av disse er ordningene er understreket, både i spørreundersøkelsene og intervjuene.

Vi registrerer videre at samarbeidet mellom den kommunale skogforvaltningen og organisasjonene gjennomgående beskrives som godt, så fremt det er personer tilgjengelig å samarbeide med. Likevel ser vi at det nevnes i intervjuundersøkelsen også muligheter for bedring av samarbeidet, både fra organisasjonene og kommunene.

At økonomiske virkemiddel som tilskudd og skogfond er for dårlige nevnes i liten grad som en årsak til manglende planting, selv om det er ønskelig med bedre kunnskap om spesielt skogfondordningen.

Årsaker til planting

Skogeiere angir her som begrunnelse for gjennomført planting at de er opptatt av bærekraftig skogbruk, at tilrettelegging for foryngelse etter hogst er lovpålagt og de er klar over at planting gir størst tilvekst og karbonbinding. Besvarelsen her styrker vår antakelse om at det er overvekt av litt mer enn gjennomsnittet interesserte skogeiere som har svart på undersøkelsen.

Skogbruksfunksjonærene angir også som en sentral forklaring at skogeierne er bevisst på foryngelsesplikten og lønnsomheten ved planting, men de fremhever som minst like viktig at skogeiere er blitt aktivt kontaktet om planting fra kommunenes skogfunksjonærer eller at planting er aktivt solgt inn fra skogbruksleder/virkeskjøper. Svarene fra skogbruksfunksjonærene stemmer godt med inntrykket fra intervjuundersøkelsene, hvor også betydningen av lovkravet og aktiv påvirkning fra kommune eller organisasjon trekkes fram. I tillegg fremheves i intervjuene betydningen av tilskudd og skogfond.

Tiltak

Naturlige tiltak for økt planting vil være å ta tak i de skrankene som er identifisert for planteomfanget.

Videre er behovet for tiltak mer direkte behandlet i spørreundersøkelsen og intervjuene.

Skogeierne er ikke direkte spurt om hva som vil være gode tiltak for å øke planteomfanget, men vi kan i noen grad avlede synspunkter om dette ut fra svar de har gitt på noen utsagn. Utsagnet «det er ikke manglende støtteordninger som begrenser planting» får ganske god støtte med godt

over halvparten av respondentene som er helt eller litt enig i dette. En utfordring i tolkningen her er at nivået for tilskudd til planting varierer i det aktuelle området, og vurderingen må gjøres med dette som forbehold.

Videre er det omtrent tilsvarende støtte til utsagnet «Økonomisk støtte til planting er avgjørende for at jeg/vi planter». Dette må tolkes som at virkemidlene slik vi i dag har med tilskudd og skogfond, bør opprettholdes på dagen nivå.

Den stadig tilbakevendende årsaken som oppgis for manglende planting er omdisponering av skog til jordbruksformål. Det er først og fremst viktig å sørge for å ha regelverk som begrenser dette til tilfellene der dette behovet er reelt, og få på plass regelverk som gjøre det mulig å følge opp sakene der dette ikke er tilfellet.

I spørreundersøkelsene er det bare funksjonærkorpset som er direkte spurt om hva som vil være mulige tiltak for å øke planteomfanget. Her er det følgende forslag som får størst oppslutning:

- Mer aktiv veiledning og oppfølging av fra kommunal skogbruksmyndighet.
- Mer aktiv markedsføring og oppfølging av fra skogbruksleder/virkeskjøper.
- Mer informasjon om fordelene med skogfond.

Skogeierne som har svart gir i stor grad inntrykk av at de kjenner regelverket og virkemiddelordningene, dette tror vi kan tilskrives den antatt noe skjeve sammensetningen av skogeierne som har svart.

I intervjuundersøkelsen er dette temaet grundig diskutert. Her trekkes de samme tiltak fram som de mest aktuelle, med mye fokus på nytten av oppsøkende virksomhet både for kommunenes funksjonærer og virkeskjøpere. Vi snakker da om enten styrket prioritering av skogkulturarbeidet og/eller økt bemanning. Økt bemanning kan løses gjennom ulike skogkulturprosjekter/pådriverstillinger, som det er rapportert positiv erfaring med.

Selv om samarbeidet mellom aktørene i hovedsak rapporteres som godt foreslås også styrking av samarbeidet mellom kommunene og virkeskjøperne på dette området.

Konkret er det i intervju-undersøkelsen også gitt innspill til forbedringer av regelverk Jfr. kapittel 5.1.5.

7. Prosjektgruppens oppsummerende vurdering

De gjennomførte undersøkelsene bekrefter som ventet problemet med manglende planting i kyststrøka, men viser også at størrelsen på problemet og årsaksforhold varierer mellom kystfylkene. Vi ser likevel en del felles og gjennomgående utfordringer og forbedringsmuligheter. Årsakene til problemet er sammensatt, og det finnes ingen enkel løsning. Det er likevel noen dominerende forhold som bør følges opp.

Oppdyrking eller omdisponering av skogareal til innmarksbeite fremstår som en vesentlig begrunnelse for manglende planting. For skogeiere som driver jordbruk/husdyrbruk og har behov

for økt areal, og beite eller innmark gir større lønnsomhet enn skogproduksjon så må slik omdisponering aksepteres. Det blir da viktig at slik omdisponering begrenses til de eiendommer og arealer hvor dette er reelt. Her er det behov for klare regler som gjør dette enkelt å følge opp, både av kommunene som lovforvaltere og virkeskjøperne som sertifikatholdere.

Snutebiller er et reelt og stort problem i deler av kystskogen. Dette fritar ikke for foryngelsesplikt, men gjør oppfølgingen mer krevende. Det er viktig å finne fram til egnet beskyttelsesmetode. Markberedning har vært diskutert i intervju-runden, men det har vært begrenset tro på dette som effektivt tiltak, med henvisning til at det i problemområdene ofte er svært frodig mark som raskt gror igjen etter markberedning. Her er det behov for utviklingsarbeid for å løse utfordringen med snutebiller, enten gjennom bedre metoder for å beskytte plantene eller andre tilpasninger i skogforvaltningen.

I tillegg til skader av snutebiller er også beiteskader fra hjort regionalt en vesentlig årsak til manglende planting. Dette bør det være mulig å gjøre noe med, gjennom mer aktiv viltforvaltning. Det kan være en utfordring med kryssende interesser blant grunneiere, men kommunene kan være aktive i utforming av kommunale mål og strategier for hjorteviltforvaltningen, som kommunene i henhold til hjorteviltforskriften er ansvarlige for.

Det gjennomgående tiltak som kommer fram for å øke planting er mer aktivt innsalg og oppfølging fra både virkeskjøpere og kommuner. Dette krever ressurser i form av økt bemanning eller frigjøring av tid for oppgaven. Dette må følges opp både av organisasjonene og kommunene. Dette kommer tydelig fram i undersøkelsen og gjelder både kommunal sektor og organisasjonene. Dette bekreftes også av de gjennomgående svært gode erfaringene som ble rapportert med å ha egne prosjekter med varianter av skogkulturpådrivere, som kan være resultat av spleiselag mellom flere aktører.

I tillegg er det pekt på forbedringsmuligheter i regelverket både for tilskuddsberegning, skogfondsavsetning og mva, som bør vurderes.

Vi har særlig 3 aktører i tillegg til skogeierne for dette problemområdet:

- Staten
- Kommunene
- Skogsamvirker/Nortømmer

Oppfølgingsbehov og forbedringsmuligheter berører alle 3 aktørene.

8. Vedlegg

1. Spørreskjema Skogeiere
2. Spørreskjema funksjonærer
3. Intervjuguide kommunal skogbruksetat
4. Intervjuguide skogbruksledere mm.

8.1. Spørreundersøkelse skogeiere – Planting i kyststrøk

Del 1 – Innledende spørsmål

Spørsmål 1. Hvilken type landbrukseiendom driver du/dere?

- Jeg/vi driver kun skogbruk
- Jeg/vi har både jordbruk og skogbruk, men driver ikke jorda selv.
- Jeg/vi driver aktivt jordbruk i tillegg til skogbruket

Spørsmål 2. I hvilket fylke operer du/dere?

- Troms og Finnmark
- Nordland
- Trøndelag
- Møre og Romsdal
- Vestland
- Rogaland

Spørsmål 3. Hvor stor skogeiendom har du/dere?

- < 100 daa
- 101 – 500 da
- 501 – 1000 da
- 1001 – 5000 da
- > 5000 da
- Vet ikke

Spørsmål 4. Hva er din alder?

- < 30 år
- 30 – 50 år

- 50 – 70 år
- > 70 år

Spørsmål 5. Er du

- Mann
- Kvinne

Spørsmål 6. Har du/dere utdanning innenfor skog?

- Nei
- Nei, ingen formell skoleutdanning, men flere korte praktiske kurs
- Ja, fagbrev som skogoperatør/skogsentreprenør
- Ja, landbruksskole eller tilsvarende (videregående)
- Høgskole/universitet

Spørsmål 7. Har du/dere jobb utenom eiendommen?

- Nei
- Ja, innen jord- eller skogbruk
- Ja, utenfor jord- eller skogbruk

Spørsmål 8. Hvor er bosted i forhold til skogen?

- Jeg/vi bor på eiendommen
- Jeg/vi bor i samme kommune
- Jeg/vi bor i en annen kommune, men i samme landsdel.
- Jeg/vi bor i en annen landsdel

Del 2 – Spørsmål om gjennomført hogst og foryngelse

Spørsmål 9. Hvilket av årene angitt nedenfor har du/dere gjennomført avvirkning/solgt tømmer?

(flere svar er mulig)

- 2016
- 2017
- Vet ikke

Spørsmål 10. Hvor mange kubikkmeter ble hogd til sammen disse to årene?

Spørsmål 11. Om hogstfeltet (hvis flere, tenk på det største): Vet du hva skogboniteten på feltet som ble hogd var?

26	23	20	17	14	11	8	Vet ikke

Spørsmål 12. Om hogstfeltet (hvis flere, tenk på det største): Hvilket treslag tror du vil gi den høyeste produksjonen på arealet?

Gran	Sitkagran (alt. Lütz)	Furu	Lauv

Spørsmål 13. Hvilken hogstform ble brukt for grandominerte arealer?

- Flatehogst
- Lukket hogst/tynning (*gå videre til spm 16*)
- Vet ikke
- ikke aktuelt alternativ (ikke hogd grandominerte arealer)

Spørsmål 14. Ble det inngått skriftlig avtale om planting/foryngelsestiltak samtidig med hogstavtale?

- Nei, jeg/vi fikk ikke tilbud
- Nei, vi fikk tilbud, men jeg/vi ønsket ikke å inngå avtale
- Ja
- Vet ikke

Spørsmål 15. Ved hogst i grandominerte arealer, er arealet plantet etter hogst?

- Planting er gjennomført av meg/oss
- Planting er gjennomført, av AT Skog, Allskog, Nortømmer eller annen tjenesteyter
- Planting er ikke gjennomført
- Vet ikke
- ikke aktuelt alternativ (ikke hogd grandominerte arealer)

Spørsmål 16. Hvordan er furu- eller lauvdominerte arealer forynget etter hogst?

- Jeg/vi planlegger naturlig foryngelse, og har tilpasset hogsten for dette
- Planting av gran er gjennomført, - har gjennomført planting selv
- Planting av gran er gjennomført av AT Skog, Allskog, Nortømmer eller annen tjenesteyter
- Det er planlagt planting av gran, men det er ikke gjennomført
- Vet ikke
- ikke aktuelt alternativ (ikke hogd furu- eller lauvdominerte arealer)

Spørsmål 17. For grandominerte arealer som ikke er tilplantet, hva er årsaken?

- Jeg/Vi har bestilt planter/planting, men det er ennå ikke gjennomført
- Jeg/Vi ønsker ikke å reetablere granskog på avvirket område
- Jeg/Vi har planlagt å plante selv, men har ikke hatt tid
- Ingen har tilbudt meg/oss kjøp av planter eller gjennomføring av planting
- Annen årsak
- Vet ikke
- ikke aktuelt alternativ (ikke hogd grandominerte arealer)

Spørsmål 18. Hva er årsaken til at du ikke ønsker å reetablere granskog på det avvirkete området?

- Arealet skal brukes til innmarksbeite (gå til Spørsmål 20)
- Jeg/Vi planlegger å dyrke opp arealet (gå til Spørsmål 20)
- Arealet planlegges omdisponert til utbyggingsformål (gå til Spørsmål 20)
- Jeg/Vi ønsker å redusere omfanget av granskog på vår eiendom
- Stort beitetrykk fra hjortevilt gjør det vanskelig å få opp gran (gå til Spørsmål 20)
- Jeg/Vi får ikke tak i godt egna planter (gå til Spørsmål 20)
- Jeg/Vi har dårlig erfaring med planting (gå til Spørsmål 20)
- Produksjon av gran gir dårlig lønnsomhet (gå til Spørsmål 20)
- Annen årsak
- Vet ikke
- ikke aktuelt alternativ (ikke hogd grandominerte arealer)

Spørsmål 19. Hvis du/dere ønsker å redusere omfanget av gran på eiendom, er det fordi (velg viktigste årsak)

- Andre treslag vokser bedre
- Gran hører ikke naturlig til her
- Jeg/vi liker ikke gran
- Negative holdninger til gran i samfunnet
- Annen årsak

Spørsmål 20. Har noen informert deg/dere om plikten til å foryngre areal etter hogst?

- Nei, ingen
- Ja, skogbruksleder eller virkeskjøper (private aktører)
- Ja, skogbrukssjefen i kommunen (eller annen offentlig aktør)
- Ja, en annen skogeier
- Ja, en tillitsvalgt i skogeierlaget
- Ja, men jeg/vi husker ikke hvem

Spørsmål 21. For hogst hvor du/dere har gjennomført planting, i hvilken grad er du/dere enig eller uenig i følgende påstander?

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant, jeg/vi har ikke plantet
Vi har plantet etter hogst fordi det er lov-pålagt							
Jeg/vi gjennomførte planting fordi jeg/vi er klar over at det gir størst tilvekst og karbonbinding							
Jeg/vi gjennomførte planting fordi jeg/vi er opptatt av bærekraftig skogbruk							
Jeg/vi gjennomførte planting fordi jeg/vi ble oppfordret til det av skogbrukssjefen i kommunen							
Jeg/vi gjennomførte planting fordi jeg/vi ble oppfordret til det av skogbruksleder/ virkeskjøper							
Vi er godt fornøyd med resultatet av plantingen							
Vi har jevnlig befart plantefeltet de første årene etter utført planting med tanke på tilslag og behov for suppleringsplanting							

Spørsmål 22. For hogst hvor du/dere har lagt opp til naturlig foryngelse, i hvilken grad er du/dere enig eller uenig i følgende påstander?

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant, jeg/vi har ikke drevet naturlig foryngelse
Jeg/vi satset på naturlig foryngelse fordi jeg/vi tror det er mest lønnsomt på det aktuelle arealet							
Jeg/vi satset på naturlig foryngelse fordi jeg/vi er opptatt av bærekraftig skogbruk							
Jeg/vi satset på naturlig foryngelse fordi jeg/vi ble oppfordret til det av skogbrukssjefen i kommunen							
Jeg/vi satset på naturlig foryngelse fordi jeg/vi ble oppfordret til det av skogbruksleder/virkeskjøper							
Jeg/vi satset på naturlig foryngelse fordi jeg/vi ønsker å redusere mengden granskog på min eiendom							
Jeg/vi satset på naturlig foryngelse fordi planting er for dyrt							
Neste gang jeg/vi skal hogge vil jeg/vi foretrekke å plante etter hogst							
Neste gang jeg/vi skal hogge vil jeg/vi også planlegge for naturlig foryngelse							

Del 3 – Kjennskap til regelverk

Spørsmål 23. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstander?

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant
Jeg fikk god informasjon om tilskudd og skogfond i forkant av hogsten							
Jeg/vi er godt kjent med regler om tilskudd til planting							
Jeg/vi er godt kjent med regelverk og fordeler med bruk av skogfond							
Økonomisk støtte til planting er avgjørende for at jeg/vi plantet							
Det er ikke manglende støtteordninger som begrenser plantingen							
Jeg/vi kjenner til kravet om foryngelse i Skogbruksloven m/ forskrifter							
Jeg/vi kjenner til kravet om foryngelse i skogstandarden (Norsk PEFC)							

Spørsmål 24. Hvem er din/deres viktigste kontaktperson og informasjonskilde om skogbruk og planting?

- Skogbrukssjef/skogbruksrådgiver i kommunen eller annen offentlig ansatt
- Skogbruksleder/virkeskjøper eller annen privat ansatt i skogbruket
- Regnskapsfører
- Leder eller annen tillitsvalgt i skogeierlaget
- Andre skogeiere
- Annen person
- Jeg/vi bruker kun internett og finner informasjon der

8.2. Spørreundersøkelse forvaltingsansatte – Planting i kyststrøk

Del 1 – Innledende spørsmål

Spørsmål 1. I hvilket fylke operer du?

- Troms og Finnmark
- Nordland
- Trøndelag
- Møre og Romsdal
- Vestland
- Rogaland

Spørsmål 2. Hvilken type virksomhet representerer du når du svarer på denne spørreundersøkelsen?
Flere svar mulig.

- Kommunen
- Statsforvalteren
- AT-Skog/Allskog/NORTØMMER
- Andre

Del 2 – Spørsmål om foryngelse av gjennomførte hogster

Spørsmål 3. Av grandominerte hogster gjennomført i årene 2016 – 2017 i ditt distrikt, hvor stor andel oppfatter du er tilplantet etter hogst?

- > 80 %
- 60 – 80 %
- 40 – 60 %
- 20 – 40 %
- 1 – 20 %
- 0
- Vet ikke

Spørsmål 4. For arealene i ditt distrikt hvor det ikke er plantet etter hogst av grandominert skog, hva oppfatter du har vært de 2 viktigste årsakene?

- Ingen har tilbudt skogeier kjøp av planter og/eller gjennomføring av planting
- Det er bestilt planter/planting, men det er ennå ikke gjennomført
- Skogeier ønsker ikke å reetablere granskog på avvirket område
- Skogeier er ikke kjent med lønnsomheten i virkeproduksjon
- Skogeier har planlagt å plante selv, men har ikke gjennomført ennå
- Vet ikke

Spørsmål 5. Der skogeier ikke ønsker å reetablere skog etter avvirkning av gran, hva tror dere er årsaken til dette?

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant
Det er liten forståelse for skogbruk som næring blant skogeiere i mitt distrikt							
Det er negative holdninger til gran i mitt distrikt							
Skogeier tror det er mer lønnsomt å omdisponere arealet til beite							
Skogeier planlegger å dyrke opp arealet							
Skogeier planlegger arealet omdisponert til utbyggingsformål							
Skogeier ønsker å redusere omfanget av granskog på sin eiendom							
Stort beitetrykk fra hjortevilt gjør det vanskelig å få opp gran							
Andre skadegjørere enn hjortevilt gjør det vanskelig å få opp gran							
Skogeier har av andre årsaker dårlige erfaring med planting							

Spørsmål 6. For arealene i ditt distrikt hvor det ikke er plantet etter hogst av furudominert skog, hva oppfatter du har vært de 2 viktigste årsakene?

- Det er planlagt naturlig foryngelse og hogsten har vært tilpasset dette
- Ingen har tilbudt skogeier kjøp av planter og/eller gjennomføring av planting
- Det er bestilt planter/planting, men det er ennå ikke gjennomført
- Skogeier ønsker ikke å reetablere skog på avvirket område (omdisponering)
- Skogeier er ikke kjent med lønnsomheten i virkeproduksjon
- Skogeier har planlagt å plante selv, men har ikke gjennomført ennå
- Vet ikke

Spørsmål 7. Der skogeier ikke har fått tilbud om kjøp av planter og/eller gjennomføring av planting etter hogst av grandominert skog, hva er de 2 viktigste årsakene til dette?

- Planting etter hogst har ikke vært en prioritert oppgave fra tjenesteleverandørene
- Tjenesteleverandørene har ikke hatt tilstrekkelig mannskap til å gjennomføre planting
- Tjenesteleverandørene tar ikke aktivt initiativ, men forventer at skogeier tar kontakt ved behov
- Tjenesteleverandørene prioriterer bare salg av planter/planting der de vet skogeier er interessert
- Landbrukskontoret har tradisjonelt tilbudt planting men har de siste år hatt begrenset kapasitet.

- Annen årsak
- Vet ikke

Spørsmål 8. Hvordan følger kommunen opp foryngelsesplikten (flere valg er mulig)?

- Kommunen gir generell informasjon til alle skogeiere om plikten til å forynge skog
- Kommunen kontakter alle skogeiere som har hogget granskog og som ikke har plantet innen 3 år etter hogst.
- Kommunen sjekker omfanget av foryngelsestiltak, men kontakter ikke skogeier.
- Annet:.....

Spørsmål 9. Informerer du skogeiere som har gjennomført hogst om plikten til å forynge areal etter hogst?

- Nei, aldri
- Av og til, når det er naturlig
- Ja alltid, når jeg snakker med skogeier i forbindelse med gjennomført eller planlagt hogst

Del 3 – Regelverk og virkemidler

Spørsmål 10. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstander?

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant
Skogeierne i mitt distrikt er godt kjent med at det er tilskudd til planting og retningslinjene for å motta tilskuddet							
Skogeierne i mitt distrikt er kjent med dagens regler i skogloven om plikt til å forynge etter hogst							
Skogeierne i mitt distrikt er kjent med dagens regler i PEFC skogstandard om plikt til å forynge etter hogst							
Skogeierne i mitt distrikt er godt kjent med regelverk og fordeler med bruk av skogfond							
Økonomisk støtte til planting er avgjørende for at skogeier skal plante							
Det plantes ikke selv om det er gode økonomiske støtteordninger							
Skogeiere som ikke planter etter hogst er bevisste i sitt valg							
Behov for beite- og spredeareal bidrar vesentlig til å redusere omfanget av planting							
Omdisponering av areal til andre formål enn jord- og skogbruk bidrar vesentlig til å redusere omfanget av planting							

Spørsmål 11. For å øke omfanget av planting i ditt distrikt, hva tror du vil være mest effektivt tiltak?

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant
Mer aktiv veiledning og oppfølging fra skogbruksmyndighetene (offentlig aktør)							
Økte tilskuddssatser							
Økte tilskuddsrammer til kommunen							
Mer aktiv markedsføring og oppfølging fra virkeskjøper/skogbruksleder (private aktører)							
Private aktører må ha større kapasitet til å plante							
Mer informasjon om fordelene ved skogfond							
Mer positiv omtale av granplanting fra offentlige myndigheter							
Mer positiv omtale av granplanting fra skognæringsaktører							

Andre tiltak

Del 3 – Nærmere om der planting er gjennomført

Spørsmål 12. For de skogeiere som har gjennomført planting etter hogst, hva oppfatter du som hovedårsak til at dette er gjort?

- Skogeierne er bevisst på foryngelsesplikt og/eller lønnsomheten i planting
- Skogeierne ble kontaktet av kommunen og oppfordret til å plante
- Planting ble aktivt solgt inn av skogbruksleder/virkeskjøper ved inngåelse av virkeskontrakt
- Annen årsak
- Vet ikke

Spørsmål 13. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstander?

Påstand	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke	Ikke relevant
De skogeiere som planter er også de som driver aktivt jordbruk							
Skogeiere som bor i kommunen er mer opptatt av å plante etter hogst enn skogeiere som ikke bor i kommunen							
For skogeiere som planter har ikke tilskuddsats vært avgjørende							
En stor andel av de som planter gjør dette som følge av aktivt salg av tjenesten fra skogbruksleder/ virkeskjøper eller oppfølging fra kommune							
Skogeiere som velger å plante etter hogst er bevisste i sitt valg							

8.3. Intervjuguide «Manglende planting – hva er årsaken»

Kommunale skogfunksjonærer

Innledning

Spørsmål 1 - Kan du/dere innledningsvis fortelle litt om deres rolle i forhold planting i ditt/deres distrikt?

Spørsmål 2 – Kan du si noe om hvilken strategi dere har for arbeid med skogkultur og planting?

Spørsmål 3 – Kan du si noe om hvor stor del av deres arbeidstid dere benytter på skogbruk

Mål og samordning

Det er krav både i lovverk og sertifiseringsbestemmelser som gir krav til planting etter hogst.

Spørsmål 4 – Har dere noe etablert samarbeid med andre aktører i næringen, om organisering av arbeid for oppfylling av foryngelsesplikten?

Spørsmål 5 - Har dere egne mål eller strategier for arbeid med planting etter hogst?

Spørsmål 6 - I hvordan oppfatter dere de ulike aktørers, inklusive skogeiers roller innenfor foryngelse av skog?

Spørsmål 7 – Driver dere selv formidling av plantesalg eller tjenester knyttet til planting?

Ressurstilgang - kapasitet

Spørsmål 8 – Har dere tilstrekkelig tid i egen arbeidsdag til å følge opp arbeidet med foryngelse etter hogst?

Spørsmål 9 – Er det i deres distrikt tilstrekkelig tilgang på planter for å følge opp foryngelsesplikten.

Spørsmål 10 – I hvilken grad er tilgang på kvalifisert arbeidskraft en skranke for gjennomføring av ønsket planteomfang.

Spørsmål 11 – Oppfatter dere at skogbrukslederne/virkeskjøperne i deres distrikt har tilstrekkelig tid eller fokus på å følge opp med foryngelse, der de har kjøpt tømmer?

Spørsmål 12 – Er det andre skranker for gjennomføring av ønsket planteomfang?

Oppfølging av foryngelse etter hogst.

Spørsmål 13 – Hva er deres rutine for oppfølging av planting etter hogst?

Spørsmål 14 – Hvilken rutine har dere for kvalitetssikring av gjennomført planting?

Muligheter for økt planteomfang

Spørsmål 15 – Hva erfarer dere er største hinder mot økt planting i deres distrikt?

Spørsmål 16 – Hvilke motforestillinger møter dere mot å plante etter hogst?

Spørsmål 17 – For skogeiere som ikke planter etter hogst, i hvilken grad oppfatter dere at de har en klar begrunnelse for sitt valg?

Spørsmål 18 – Er det forbedringsmuligheter i dagens tilskuddssystem og regelverk, som etter deres syn vil gjøre det lettere å følge opp foryngelsesplikten, og i tilfellet hvilke?

Spørsmål 19 – For skogeiere som har behov for areal til oppdyrking eller beite, - i hvilken grad blir alternative arealer til produktiv barskog vurdert

Spørsmål 20 – Hva tror du/dere ville være de meste effektive tiltak for å øke planting i ditt distrikt ?

Annet

Spørsmål 21 – Er det andre forhold av betydning for omfanget av planting i ditt distrikt som du vil trekke fram?

8.4. Intervjuguide «Manglende planting – hva er årsaken»

Skogbruksledere, virkeskjøpere og skogkulturkoordinatorene

Innledning

Spørsmål 1 - Kan du/dere innledningsvis fortelle litt om deres rolle i forhold planting i ditt/deres distrikt?

Spørsmål 2 – Kan du si noe om hvilken strategi dere har for arbeid med skogkultur og planting?

Mål og samordning

Det er krav både i lovverk og sertifiseringsbestemmelser som gir krav til planting etter hogst.

Spørsmål 3 – Har dere noe etablert samarbeid med andre aktører i næringen eller med offentlig skogbruksetat, om organisering av arbeid for oppfylging av foryngelsesplikten?

Spørsmål 4 - Har dere egne mål eller strategier for arbeid med planting etter hogst?

Spørsmål 5 - I hvordan oppfatter dere de ulike aktørers, inklusive skogeiers roller innenfor foryngelse av skog?

Spørsmål 6 - I hvilken grad er skogkultur og planting definert som interessant forretningsområde i den virksomhet?

Ressurstilgang - kapasitet

Spørsmål 7 – Har dere tilstrekkelig tid i egen arbeidsdag til å følge opp arbeidet med foryngelse etter hogst?

Spørsmål 8 – Har dere tilstrekkelig tilgang på planter for å følge opp foryngelsesplikten.

Spørsmål 9 – I hvilken grad er tilgang på kvalifisert arbeidskraft en skranke for gjennomføring av ønsket planteomfang.

Spørsmål 10 – Er det andre skranker for gjennomføring av ønsket panteomfang?

Oppfølging av foryngelse etter hogst.

Spørsmål 11 – Hva er deres rutine for tilretteleggelse for planting etter hogst?

Spørsmål 12 – Hvilke løsninger selger dere for planting?

Spørsmål 13 – Når skogeier skal plante selv, - følger dere opp at dette blir gjort?

Spørsmål 14 – Hvilken rutine har dere for kvalitetssikring av gjennomført panting?

Muligheter for økt panteomfang

Spørsmål 15 – Hva erfarer dere er største hinder mot økt planting i deres distrikt?

Spørsmål 16 – Hvilke motforestillinger møter dere mot å plante etter hogst?

Spørsmål 17 – For skogeiere som har behov for areal til oppdyrking eller beite, - i hvilken grad blir alternative arealer til produktiv barskog vurdert.

Spørsmål 18 – For skogeiere som ikke planter etter hogst, i hvilken grad oppfatter dere at de har en klar begrunnelse for sitt valg?

Spørsmål 19 – Hva tror du/dere ville være de meste effektive tiltak for å øke planting i ditt distrikt ?

Annet

Spørsmål 20 – Er det andre forhold av betydning for omfanget av planting i ditt distrikt som du vil trekke fram?